

YU ISSN 0351-2851

ACROCEPHALUS

LETNIK VII
VOLUME VII

ŠTEVILKA 29
NUMBER 29

SEPTEMBER 1986
SEPTEMBER 1986

ACROCEPHALUS

Ornitološki suplement Biološkega vestnika.

dvomesečno glasilo Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Jugoslavija
bimonthly journal of Bird watching and bird study association of Slovenia, Yugoslavia

naslov uredništva
editorial address

61000 Ljubljana, Langusova 10

urednik
editor

Iztok Geister
64202 Naklo, Pokopališka 13, tel. 064 47170

uredniški svet
editorial council

dr. Matija Gogala, Janez Gregori,
Boris Kryštufek, dr. Sergej D. Matvejev,
Dare Šere, dr. Andrej Župančič

oblikovalec
designer

Iztok Geister

tipkanje
typing

Elizabeta Beševič

lektorja
readers

Janko Kovačič (za slov.-for slov.)
Hinko Ciglič (za ang.-for engl.)

tisk
print

Sitotisk Janja Andrej Košir
Žeškova 5, Kranj

cena
price

100 din za številko

DRUŠTVO ZA OPAZOVANJE IN PROUČEVANJE PTIC SLOVENIJE - JUGOSLAVIJA
BIRD WATCHING AND BIRD STUDY ASSOCIATION OF SLOVENIA - YUGOSLAVIA

naslov
address

Langusova 10, 61000 Ljubljana

predsednik
president

Rudolf Tekavčič
61351 Brezovica 350, tel.: 061 653506

podpredsednik
vicepresident

Dr. Andrej Župančič
Veselova 10, 61000 Ljubljana,
tel.: 061 216974

tajnik
secretary

Tomi Trilar
Pot v Bitnje 12, 64000 Kranj

blagajnik
treasurer

Dare Šere
Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana
tel.: 061 348274

žiro račun

50101 - 678 - 73884

izvršilni odbor

Franc Bračko, Janez Gregori, Peter
Grošelj, Tomaž Jančar, dr. Sergej D.
Matvejev, Slavko Polak, Andrej Sovinc,
Dare Šere, Borut Štumberger, Rudolf
Tekavčič, dr. Andrej Župančič, Tomi
Trilar, Jana Vidic.
jake in študente) in 2.000 din za usta-
nove.

letna članarina

Najdbe: rjavi srakoper *Lanius collurio*

Recoveries: Red-backed Shrike *Lanius collurio*

Članek je posvečen 60-letnici ustanovitve Ornitološkega observatorija v Ljubljani (1926-1986) in 50-letnici smrti dr. Janka Ponebške (1981-1935), takratnega vodje observatorija.

V letu 1986 mineva 60 let od ustanovitve ORNITOLOŠKEGA OBSERVATORIJA V LJUBLJANI. V prvem izvodu Izvestje Ornitološkega observatorija v Ljubljani 1926-1933 (1934) je med drugim zapisano: "Naloga tega zavoda je znanstveno raziskovanje domačega ptičjega življenja, pred vsem ptičje selitve, zlasti z obročevanjem, pa tudi ugotovitev koristnosti ali škodljivosti domačih ptičev ter na ta način koristiti raznim panogam narodnega gospodarstva. Doseganji uspehi z obročanimi pticami so dokazali, kako potrebna je bila ustanovitev tega zavoda, ki je stalno v stikih z drugimi ornitološkimi stanicami v inozemstvu in jim daje važna poročila o selitvah ptic vseh vrst. Tako je naš zavod jako uvažen pri vseh tujih opazovalnicah, ki so navezane na podatke iz našega ozemlja. Po možnosti bo izdajal zavod vsako leto novo izvestje, ki bo vsebovalo vsa važnejša ornitološka poročila njegovih opazovalcev in vsakoletne uspehe delovanja oziroma obročanja ter razprave, važne za splošni razvoj ornitologije in za spoznavanje domače avifaune....."

"Dne 13. januarja 1935, tik pred natisom tega izvestja, je nemila smrt iztrgala našemu zavodu njegovega vodjo dr. Janka Ponebška. Ko je bil spoznal, kolikšno važnost ima zemljepisna lega naše ožje domovine za ptičjo selitev, je zasnoval ptičjo opazovalnico in obročevalnico v Ljubljani in po neumornem prizadevanju je s pomočjo nekaterih somišljenikov dosegel, da se je leta 1926. ustanovil Ornitološki observatorij kot stalen državni zavod za proučevanje ptičjega življenja. Temu zavodu je bil dr. Ponebšek vodja in tajnik od ustanovitve do svoje prerane smrti. Ves je živel le zanj, za njegov razvoj in uspešno delovanje. Njegov trud ni bil zaman: zavod je že dosegel lepe uspehe, ki so mu dali dober glas tudi v inozemstvu".

Dr. Janko Ponebšek je v reviji Lovec in v kasnejših Izvestjih Ornitološkega observatorija v Ljubljani objavil prve rezultate obročkanja v Sloveniji. Najdbe so bile razdeljene v tri ločene skupine (A, B in C). Skupino B so predstavljale najdbe tistih ptičev, ki so bili obročkani v Sloveniji in dobljeni v inozemstvu. V skupni B je pri najdbi rjavega srakoperja *L. collurio* št. obročka 3298 dr. J. Ponebšek med drugim zapisal: "Bila je to prva važnejša najdba našega zavoda obročenih ptic, kajti dosedaj so našli samo tri obročene rjave srakoperje izvez obročevalnega ozemlja, in sicer dva ob izlivih reke Nila v spodnjem Egiptu, obročena na Danskem leta 1928 in 1930, in tretjega so našli pri kraju Kuttum v egiptovskem Sudanu leta 1930 (zračna razdalja 5500 km), obročenega na Nemškem". Našega rjavega srakoperja so ujeli avgusta 1930 na Peloponezu v Grčiji. Zapisana je še ena najdba rjavega srakoperja *L. collurio*, št. obročka 5785, ujetega na otoku Miconos v Egejskem morju v Grčiji (glej tabelo 1).

Kakšnega pomena je bila objava teh prvih najdb mi potrebno posebej poudarjati. V znanem Zinkovem atlasu najdb obročkanih ptic so v spisec literature uvrščene tudi Izvestje Ornitološkega observatorija v Ljubljani 1926-1933 (1934). Najbolj interesantne najdbe so vrisane v različne pregledne karte in ravno med temi najdemo vrisano najdbo rjavega srakoperja, obročkanega v Sloveniji in dobljenega v Grčiji.

Škoda je, ker do izida popolnega dela o selitvi evropskih pevcev nimamo Slovenci še objavljenih kompletnih najdb pri nas obročkanih ptičev. Objavljene so bile edino najdbe v sklopu prispevka Ptiči Stožic pri Ljubljani (Šere 1982).

V letošnjem letu pa smo prejeli dopis iz Grčije, v katerem nas obveščajo, da so ustanovili ornitološko društvo *Hellenic ornithological society*.

Dopisu so bili priloženi podatki o najdbah naših obročkanih ptičev v Grčiji. Dve najdbi sta bili novejšega datuma, in to najdba divje grlice *S. turtur* in liščka *C. carduelis*. Vse ostale najdbe so bile najdbe rjavega srakoperja *L. collurio*, o katerem smo že imeli kompletne podatke. Izjema je bila najdba rjavega srakoperja, štev. obročka 4779, za katerega smo šele letos dobili obvestilo in podatke o najdbi, pa čeprav je bil dobljen že leta 1932.

Ravno pred kratkim pa smo prejeli obvestilo o najdbi našega obročkanega rjavega srakoperja v Egiptu. Zato je ob tej priložnosti primerno, da se objavijo starejše in novejšje najdbe rjavega srakoperja, katerim je od vsega začetka dr. J. Ponebšek pripisoval velik pomen, s tem pa tudi mednarodno uveljavitev takratnega ornitološkega observatorija.

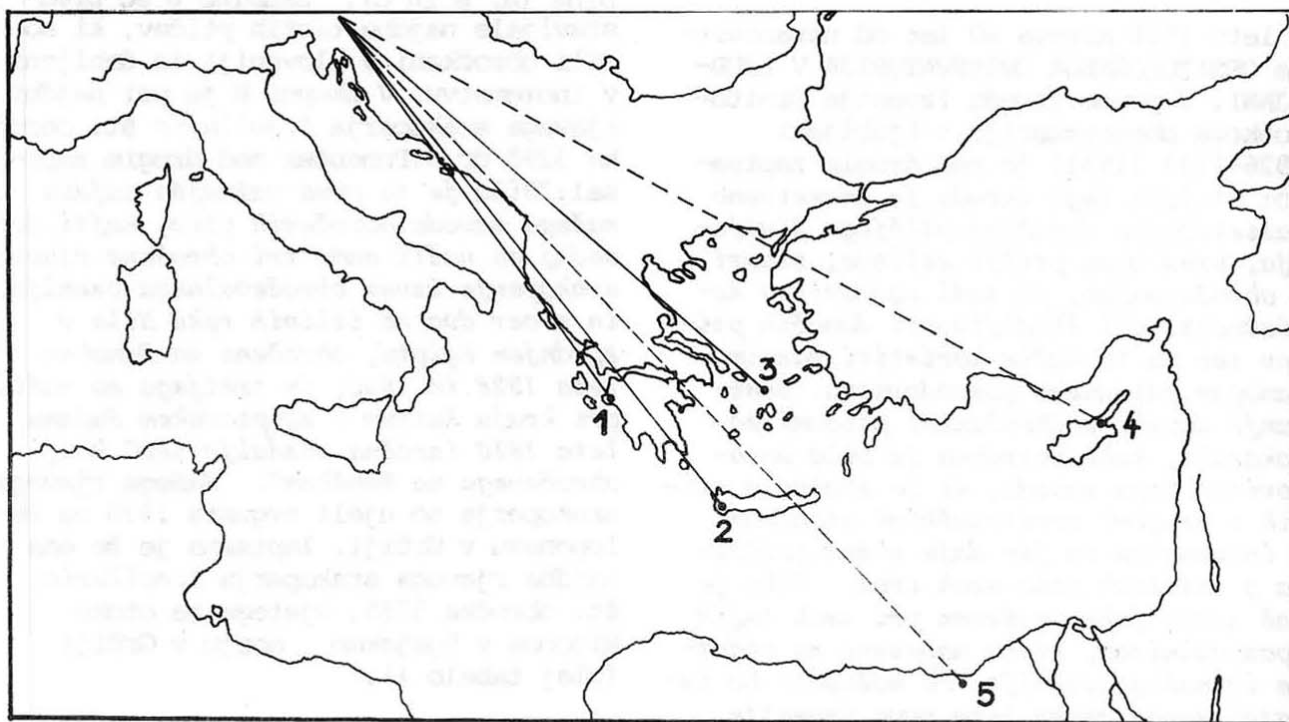

Tabela 1: Pregled najdb rjavega srakoperja *L. collurio*, obročkanega v Sloveniji
Table 1: Recoveries of Red-backed Shrike, ringed in Slovenia

Oznaka obročka Ring mark	Starost spol age sex	Datum Date	Kraj Place	Koordinate Coordinates	Država Razdalja Country Distance
1 LJUBLJANA 3298	Ad ♀ ?	24.06.30 end 8.30	Šentjakob, Ljubljana Amalias, Peloponez	46.06N/14.36E 37.48N/21.23E	GRČIJA (1083 km)
2 LJUBLJANA 4779	Ad ♂ +	10.07.32 25.08.32	Črnuče, Ljubljana Kandanos, Crete	46.06N/14.32E 35.20N/23.45E	GRČIJA (1424 km)
3 LJUBLJANA 5785	ly +	15.08.33 21.09.33	Mestni log, Ljubljana Miconos, Kikladi	46.03N/14.29E 37.25N/25.21E	GRČIJA (1314 km)
4 LJUBLJANA 20.000	Ad ♂ ?	16.07.39 03.05.40	Svetje, Medvode Paralimni, Famugusta	46.08N/14.22E 35.10N/33.40E	CIPER (2024 km)
5 LJUBLJANA XF 845	Ad ♀ +	20.08.83 (04.10.85)	Jarše, Ljubljana Sidi Abdel Rahman	46.05N/14.32E 30.56N/28.42E	EGIPT (2080 km)

Celotna evropska populacija rjavega srakoperja *L. collurio* se seli čez Balkan, vzhodno Sredozemlje, malo Azijo v južne in jugovzhodne predele Afrike, kjer omenjena vrsta prezimuje, ter v območje ekvatorja (Moreau 1972, Zink 1975). Z obročkanjem je dokazano, da se populacija rjavega srakoperja iz predelov Španije in Francije seli čez Italijo in Balkan po običajni vzhodno-evropski selitveni poti v svoja prezimovališča (Zink 1975). Po tej vzhodno-evropski selitveni poti se selita med drugimi tudi močvirska trstnica *A. palustris* in mlinarček *S. curruca*. Če naše najdbe primerjamo s tujimi, ugotovimo, da se v celoti ujemajo in da dopolnjujejo do sedaj znane ugotovitve. Na osnovi obročkanja so ugotovili, da se najprvo odselijo odrasli primerki (konec julija in v avgustu), medtem ko se mladiči odselijo v avgustu ali septembru, redki so v južni Evropi še celo oktobra (Zink 1975).

Za naše tri najdbe (št. 1, 2 in 4) je značilno, da so bile primerki obročkani v poletnem obdobju, ko je možno, da so še gnezdili ali pa speljevali mladiče. Primerka iz ostalih dveh najdb (št. 3 in 5) pa sta izrazita predstavnika preletnega obdobja. Najdba št. 4 dopolnjuje znano sliko vračanja rjavega srakoperja prek Male Azije (Ciper) v svoja gnezdlišča (Panow 1983). Ornitološka postaja Radolfzell je v več letih obročkala 22799 primerkov rjavih srakoperjev, in od tega je bil 69 najdb ali 0,30 % (Zink 1975). V Sloveniji pa smo v obdobju 1926 do 1984 obročkali 6358 primerkov, in od tega je bilo 5 najdb izven Slovenije ali 0,07 %.

Dokazano je, da se selijo srednje-evropski in s tem tudi naši rjavi srakoperji prek Balkana, Grčije in njenih otokov v Egipt, od tam pa na širše področje jugovzhodne Afrike (Matvejev 1976, Panow 1983). K tem zaključkom so pripomogle tudi najdbe rjavih srakoperjev, ki so bili obročkani v Sloveniji.

SUMMARY

In the article, dedicated to the 60th anniversary of the Ornithological observatory in Ljubljana and to Dr. J. Ponebšek, its founder and principal who died 50 years ago, the author tells us how five Red-backed Shrikes, ringed in Ljubljana, were recovered abroad. The article was inspired by the latest recovery in Egypt, what confirms almost 50 years old findings about the migration route of Red-backed Shrike, which were based primarily on the recoveries of the birds, ringed in Slovenia.

LITERATURA

- Matvejev, S.D., 1976: Pregled faune ptica Balkanskog poluostrva, I: *Piciformes et Passeriformes*. SANU, Posebno izdanje, Beograd
- Moreau, R.E., 1972: The Palaearctic-African Bird Migration Systems. London and New York 1972, str. 130-132, 314.
- Ponebšek, J. (1931): Dva nova uspeha Ornitološkega observatorija v Ljubljani. Lovec, letnik XVIII: str. 140-142, Ljubljana 1931.
- Ponebšek, J. (1934): Dosedanji uspehi zavoda. I. Izvestje Ornitološkega observatorija v Ljubljani 1926-1933 Ljubljana, str. 26-36.
- I. Izvestje Ornitološkega observatorija v Ljubljani 1926-1933, str. 3-5, Ljubljana 1934.
- Panow, E.N. (1983): Die Würger der Paläarkt. Die Neue Brehm - Bücherei 557, A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt.
- Schüz, E. (1971): Grundriss der Vogelzugskunde. Paul Parey in Berlin und Hamburg.
- Šere, D. (1982): Ptiči Stožic pri Ljubljani, 1972-1982 - favnistični pregled, obročkanje in najdbe. *Acrocephalus* 13-14.
- Zink, G. (1973, 1975): Der Zug europäischer Singvogel. Ein Atlas der Wiederfunde beringter Vögel. 1. und 2. Lieferung. Vogelwarte Radolfzell.

Dare Šere
Prirodoslovni muzej Slovenije
Prešernova 20
61000 Ljubljana

Sestav prehrane lesne sove *Strix aluco* Structure of Tawny Owl's *Strix aluco* diet

UVOD

Najpomembnejša sestavina prehrane lesne sove *Strix aluco* so mali sesalci. Sova pogoltne cel plen s kostmi in kožo, če je prevelik, ga raztrga. Neprebavljive dele, kosti in dlako zlepi v svaljke in izbljuva. Z daljšim zadrževanjem na nekem kraju (gnezdenje, prezimovanje) se naberejo večje količine izbljuvkov, iz katerih izločimo trde ostanke. Predvsem lobanje, po katerih tudi določimo vrsto uplenjene živali.

MATERIAL IN METODA

Material sem zbiral v letih 1984-1986 na lokalitetah v SV Sloveniji :

- avgusta 1984, 1 km JZ od Ptuja. Pod strešnim napuščem v ptujskih čistilnih napravah.
 - 2. in 23. marca 1986, 1 km J od vasi Bukovci. Izbljuvke sem našel pod borom (*Pinus* sp.)
 - 23. marca 1986, 1 km SV od vasi Markovci. Prav tako pod borom (*Pinus* sp.)
- Omenjene lokalitete sem redno pregledoval enkrat mesečno.

S suho metodo sem iz izbljuvkov izoliral ostanke 134 primerkov plena, ki pri-

padajo 12 vrstam malih sesalcev. Drugih živalskih skupin v izbljuvkah nisem zasledil.

Povprečne teže posameznih vrst malih sesalcev sem deloma povzel po Mikuski in Vukoviču (1980), deloma pa sem vzel izračunane srednje vrednosti po podatkih, ki jih hrani PMS v študijski zbirki.

Relativno vrednost biomase posamezne vrste in indeks pomembnosti sem izračunal po formuli, vzeti iz dela D.Kovačevića (1984) :

Ishrana kukuvijske drijemavice *Tyto alba* u okolici Rovinja.

$$W\% = \frac{W_g}{\sum W_g} \cdot 100$$

W% relativna vrednost biomase

W_g biomasa posamezne vrste

$\sum W_g$ vsota vseh posameznih biomas

W% biomass relative value

W_g biomass of a separate species

W_g sum total of all separate biomasses

$$I = \frac{\%f + W\%}{2}$$

I indeks pomembnosti

%f relativna gostota posamezne vrste

W% relativna vrednost biomase

I importance index

%f relative density of a separate species

W% biomass relative value

REZULTATI

Tabela 1: Prikaz prehrane lesne sove

Table 1: Food of Tawny Owl

Z.št. N	V r s t a S p e c i e s	f	f %	Teža Weight	TežaΣ Weight	Teža % Weight %	I
1.	Krt <i>Talpa europea</i>	2	1,5	90	180	8,6	5
2.	Vrtna rovka <i>Crocidura suaveolens</i>	8	6	5,2	41,6	2	4
3.	Poljska rovka <i>Crocidura leucodon</i>	58	43,2	10,5	609	29,3	36,2
4.	Povodna rovka <i>Neomys fodiens</i>	4	3	13,2	52,8	2,5	2,7
5.	Gozdna rovka <i>Sorex araneus</i>	13	9,7	11	143	6,8	8,2
6.	Poljska voluharica <i>Microtus arvalis</i>	16	12	25	400	19,2	15,6
7.	Travniška voluharica <i>Microtus agrestis</i>	4	3	35	140	6,7	4,8
8.	Drobnooka voluharica <i>Pitymys subterraneus</i>	10	7,4	19	190	9,1	8,2
9.	Hišna miš <i>Mus musculus</i>	1	0,7	23	23	1,1	0,9
10.	Pritlikava miš <i>Micromys minutus</i>	6	4,4	6,8	40,8	1,9	3,1
11.	Dimasta miš <i>Apodemus agrarius</i>	2	1,5	20,5	41	1,9	1,7
12.	Navadna belonoga miš <i>Apodemus sylvaticus</i>	10	7,4	21,7	217	10,4	8,9
Σ 134		100			2078,2	100	

f - štev. osebkov
f - number of individuals

$$f\% = \frac{f \cdot 100}{\Sigma f}$$

$$f\% = \frac{f \cdot 100}{f}$$

teža - teža posamezne vrste v gramih
weight - weight of a separate species
(in grams)

teža Σ = f . teža
weight % = f . weight

$$\text{teža \%} = \frac{\text{teža } \Sigma \cdot 100}{\text{celokupna masa}}$$

$$\text{weight \%} = \frac{\text{weight } \Sigma \cdot 100}{\text{total mass}}$$

$$I = \frac{\text{teža \%} + f \%}{2}$$

$$I = \frac{\text{weight \%} + f \%}{2}$$

Iz tabele 1 vidimo, da je najpogostejši plen lesne sove poljska rovka *Crocidura leucodon*, sledijo ji poljska voluharica *Microtus arvalis*, gozdna rovka *Sorex araneus*, drobnooka voluharica *Pitymys subterraneus* itd. Iz indeksa pomembnosti dobimo približno enako sliko.

Ker sem izbljuvke pobiral sproti, si lahko pogledamo tudi sezonsko variabilnost v prehrani lesne sove.

Tabela 2 : Sestav hrane lesne sove, nabrane avgusta 1984

Table 2 : Structure of Tawny Owl's food, gathered in August 1984

Z. št. N	V r s t a S p e c i e s	f	f %	Teža Weight	Teža Σ Weight	Teža % Weight%	I
1.	Krt <i>Talpa europea</i>	1	0,9	90	90	6,7	3,8
2.	Vrtna rovka <i>Crocidura suaveolens</i>	8	7,7	5,2	42	3,1	5,4
3.	Povodna rovka <i>Neomys fodiens</i>	4	3,8	13,2	52,8	3,9	3,8
4.	Poljska rovka <i>Crocidura leucodon</i>	58	56,3	10,5	609	45,8	51
5.	Gozdna rovka <i>Sorex araneus</i>	13	12,6	11	143	10,7	11,6
6.	Poljska voluharica <i>Microtus arvalis</i>	8	7,7	25	200	15	11,3
7.	Travniška voluharica <i>Microtus agrestis</i>	1	0,9	35	35	2,6	1,7
8.	Hišna miš <i>Mus musculus</i>	1	0,9	23	23	1,7	1,3
9.	Pritlikava miš <i>Micromys minutus</i>	4	3,8	6,8	27,2	2	2,9
10.	Dimasta miš <i>Apodemus agrarius</i>	2	1,9	20,5	41	3	2,4
11.	Navadna belonoga miš <i>Apodemus sylvaticus</i>	3	2,9	21,7	65,1	4,9	3,9
		Σ 103	100		1328,1		

Tabela 3 : Sestav hrane lesne sove, nabrane spomladi 1986

Table 3 : Structure of Tawny Owl's food, gathered in spring 1986

Z. št. N	V r s t a S p e c i e s	f	f %	Teža Weight	Teža Σ Weight	Teža % Weight%	I
1.	Krt <i>Talpa europea</i>	1	3,2	90	90	11,9	7,5
2.	Poljska voluharica <i>Microtus arvalis</i>	8	25	25	200	26,6	25,8
3.	Travniška voluharica <i>Microtus agrestis</i>	3	9,6	35	105	13,9	11,7
4.	Drobnooka voluharica <i>Pitymys subterraneus</i>	10	32,2	19	190	25,3	28,7
5.	Dimasta miš <i>Apodemus sylvaticus</i>	7	22,2	21,7	151,9	20,2	31,3
6.	Pritlikava miš <i>Micromys minutus</i>	2	6,4	6,8	13,6	1,8	4,1
		Σ 31	100		750,5		

RAZPRAVA

Tabela 2 prikazuje sestavo plena, izoliranega iz izbljuvkov, ki so bili nabrani avgusta 1984, kar pomeni, da so se kopičili skozi poletje.

Tabela 3 pa prikazuje sestavo plena, izoliranega iz izbljuvkov, nabranih zgodaj spomladi, ki so se kopičili čez zimo.

V poletni prehrani predstavljajo žužkojedi *Insectivora* 75 %, glodalci *Rodentia* pa 25 % prehrane lesne sove. Popolnoma drugačno sestavo imamo v zimski sezoni, ko večino plena (92 %) predstavljajo glodalci.

Iz okolice Ptuja (tabela 2) je bilo 10 celih izbljuvkov, polovica toliko pa je bilo razpadlih, v dolžino so merili od 38 do 68 mm in od 21 do 35 mm v širino. Posušeni so tehtali od 3 do 8 g. V enem izbljvku sem našel od 3 do 8 ostankov malih sesalcev. Biomasa izbljuvkov se je gibala med 43,4 in 134,7 g, v povprečju 79,8 g.

Izbljuvkov iz Bukovec in Markovec (tabela 3) je bilo 18, v dolžino so merili od 34 do 59 mm in od 13 do 23 mm v širino. Posušeni so tehtali od 1 do 3 g. V enem izbljvku so bili običajno ostanki dveh živali, v nekaterih po tri ali le po eden. Biomasa izbljuvka se je gibala med 25 in 131,8 g, v povprečju 47,1 g.

SKLEP

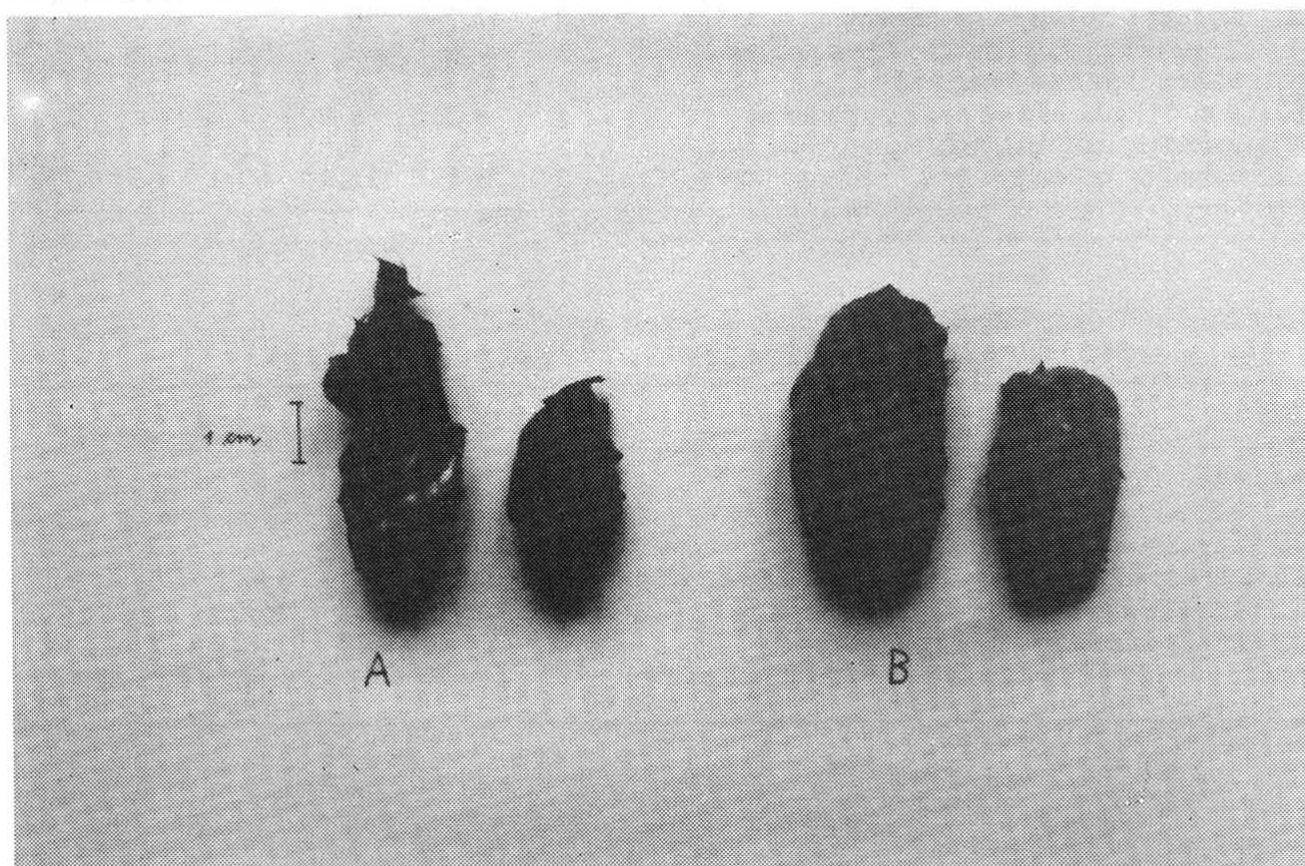
Iz rezultatov analize 134 osebkov, izoliranih iz izbljuvkov lesne sove, nabranih v letih 1984 - 86 na Ptujskem polju, lahko zaključim :

Iz materiala sem determiniral 12 vrst sesalcev, ostankov drugih živalskih skupin nisem zasledil.

Sprotno zasledovanje mi omogoča sezonsko razporeditev plena. Dominantno vlogo v poletni prehrani imajo rove. Pri zimski prehrani pa močno prevladujejo

2.: Izbljvka lesne (A) in pegaste sove (B). (F. Janžekovič)

2.: Tawny Owl's (A) and Barn Owl's (B) pellets (F. Janžekovič)

voluharice. Prav tako so količine hrane, zaužite v zimskem obdobju manjše, kot tiste v poletnem obdobju. Relativno majhen vzorec narekuje še nadaljnje delo.

ZAHVALA

Kolegu Borisu Kryštufku se iskreno zahvaljujem za pomoč pri determinaciji in obdelavi podatkov.

SUMMARY

From Tawny Owl's pellets, gathered in the vicinity of Ptuj, the author extracted, in compliance with the so called dry method, 134 specimens belonging to 12 species of mammals. As far as winter pellets are concerned, the predominate rodents, while in summer pellets insect-eaters (primarily common shrew-mice) are prevalent (75%).

LITERATURA

- Carneluti, Gogala, Sivec (1982): Kartiranje favne Slovenije, Navodila. PMS, Ljubljana.
 Kovačič, D. (1984): Ishrana kukuvijske *Tyto alba* u okolici Rovinja. Bilten Društva ekol. BiH Sarajevo.
 Kryštufek, B. (1985): Mali sesalci. Naša rodna zemlja 4, Ljubljana.
 Mikuska, J., S. Vuković (1980): Kvalitativna i kvantitativna ishrana kukuvijske drijemavice, *Tyto alba Scop.* 1769 na području Baranje s posebnim osvrtom na rasprostranjenje sitnih sisavaca. *Larus* (31-32): 269-288, Zagreb.
 Valden, D.W. (1977): The identification of remains in owl pellets. London.

*Franč Jančekovič
 Bukovci 27
 62281 Markovci*

Rečni galeb *Larus ridibundus* gnezdi v Sečoveljskih solinah Black-headed Gull *Larus ridibundus* breeds at Sečovlje Salt-pans

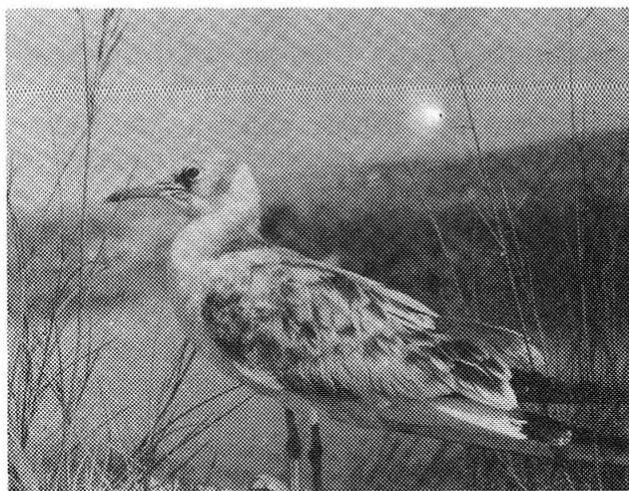
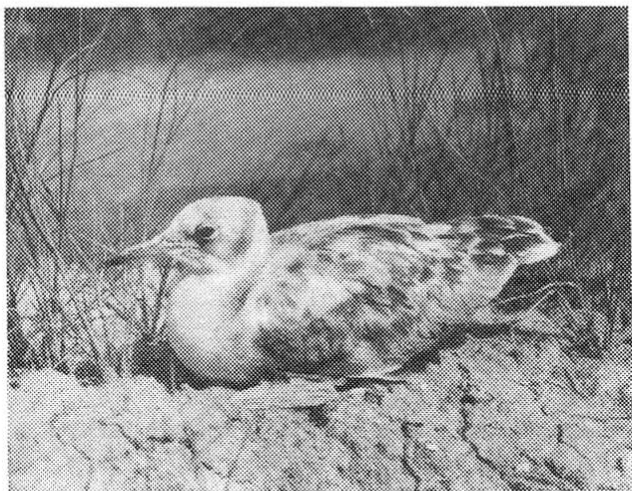
Navadni ali rečni galeb *Larus ridibundus* gnezdi v srednji Evropi in na britanskih otokih, v južni Skandinaviji, na Islandu ter v Aziji. Delno je selivec. Prezimuje ob nezaledenelih rečnih rokavih ali pa se umakne v Sredozemlje.

Literatura (Matvejev, Vasić, 1973) ga navaja kot gnezdilca Slavonije in Vojvodine, gnezdi pa tudi v SV delu Slovenije (Štumberger, 1982). Prebiva na rekah in ob njih, ob ribnikih, jezerih in ob morskih obalah. Hrani se s črvi, ribami, žuželkami in mrhovino. Gnezdi v kolonijah ob vodah v notranjosti.

Veliko in preprosto gnezdo, sestavljeno iz vodnega in kopenskega rastlinja, je lahko na vlažnih tleh ali pa plava na vodi. Znese 2 do 3 svetlo olivna do rdečkasto rjava, zelenkasto siva, rdeče rjavo lisasta jajca, velika 53x37 mm. Valilna doba traja 22-24 dni. Begavci so rumeno rjavi z rdečim kljunom, poletijo pa 35.-42. dan. Že ne-

kaj let smo ob plitvini ustja reke Dragonje opazovali manjše število spolno odraslih rečnih galebov, "zavidajoč" koloniji v SV delu Slovenije, in se nekoliko razburjeno spraševali, kje neki gnezdiijo.

Novica o nedvomni gnezditvi rečnega galeba na Sečoveljskih solinah je prišla tiho in nepričakovano, ko smo že vsi gnezditve te vrste obesili na klin zaprašene društvene police, odgovora o lokaciji gnezdeče kolonije pa tudi tokrat popolnoma zanesljivo ne vemo. Tako se po 10.7.1986, ko smo se v sestavi B. Mozetič, B. Makovec in I. Škornik odpravili na soline, postavljajo same po sebi le domnevne možnosti in prva naloga za naslednje koledarsko leto. Usoda tega dne je hotela, da je moral eden med nami, medtem ko sta ostala dva obročkala mladiče navadne postovke *Falco tinnunculus* in velike skovike *Otus scops*, zaradi nepredvidenih "diverzantskih" akcij zoper Drogo Porto-

3.,4.: Begavec rečnega galeba, najden v Sečoveljskih solinah (I. Škornik)

3.,4.: The downy young of Black-headed Gull, found at Sečovlje salt-pans (I. Škornik)

rož, prijaviti namen obiska v solinah na upravi Droge v Seči.

Med vračanjem v "mirnejše" kraje je B. Mozetič ujel v celoti operjenega begavca rečnega galeba, medtem, ko je ta za las ušel izpod koles tovornega vozila.

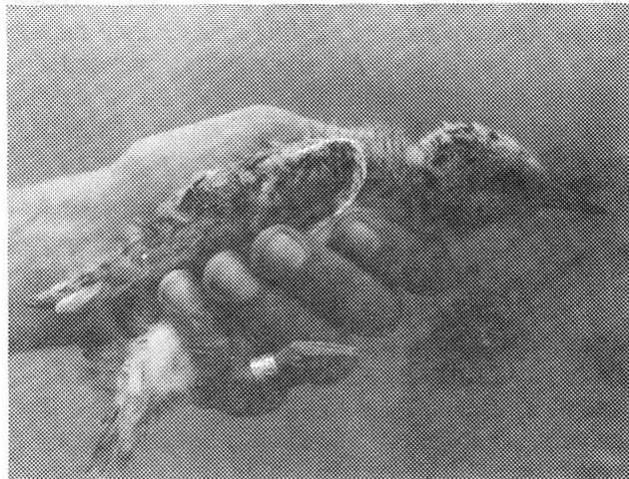
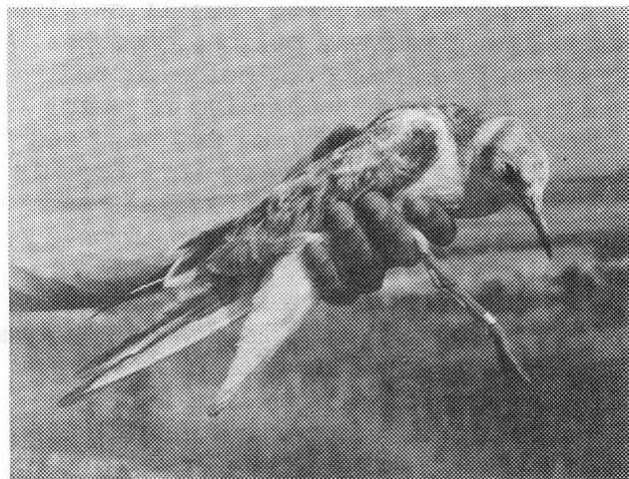
Mladi galeb je imel črne oči, kljun in noge so bile svetlo rožnate barve, kljun s črno konico. Glava bela do rahlo sivo lisasta, rjav madež poteka diagonalno od temena proti brku, prsa so bela, prav tako tudi trebuh. Vrat galeba je bil po hrbtni strani rjavkaste barve, ta obarvanost pa se je nadaljevala po celotni hrbtni strani. Krila je imel rjavo do sivo lisasta, na koncu črna, rep bel s črno obrobo. Galeb še ni letel, zato smo ga obročkali in po fotografiranju izpustili.

Do sedaj so bile v Sloveniji znane le 4 gnezditvene kolonije, vse v SV delu Slovenije.

To, da je opažanje v Sečoveljskih solinah, označeno z najmanjšo pikco (koda Bl), zdržalo presojo, ki jo je napovedal I. Geister v komentarju k pojasnilu "Vprašanja ornitološkega atlasa", pa je novi zidak podpornega stolpa naravovarstvene problematike Sečoveljskih solin. Navadna čigra *Sterna hirundo*, mala čigra *Sterna albifrons* in rečni galeb *Larus ridibundus*, to so vrste, ki so še pred leti gnezdile samo v SV delu Slovenije, v Sečoveljskih solinah pa poleg že naštetih gnezdi še srebrni galeb *Larus argentatus*, beločeli deževnik *Charadrius alexandrinus*, in če še naštejeva nekatere pomembnejše, kot so brškinja *Cisticola juncidis*, svilnica *Cettia cetti*, rumena pastirica *Motacilla flava*, veliki skovik *Otus scops*, po vsej verjetnosti tudi mali martinec *Actitis hypoleucos* in rumena čaplja *Ardeola ralloides*, lansko leto nedvomno tudi veliki škurh *Numenius arquata* ter za tako majhno področje "ne-

5.,6.: Mladič rečnega galeba in navadne čigre obročkana v Sečovljah (I. Škornik)

5.,6.: Young of Black-headed Gull and Common Tern, marked in Sečovlje (I. Škornik)

normalno" veliko število gnezdečih parov navadnih postovk *Falco tinjunculus* (lani 12 parov). Vse to pa je vse prej kot samo velik favnističen izziv.

SUMMARY

In 1986 a downy young of Black-headed Gull species was found at the Sečovelje salt-pans; this confirms the supposition that the species breeds on the Slovene coast, where quite a number of these birds are otherwise wintering and summering each year. The only known nest sites of Black-headed Gull are in the northeastern part of Slovenia (in the vicinity of Ptuj).

LITERATURA

- Geister I. (1985): Predlog za zavarovanje dela Sečoveljskih solin, *Acrocephalus* št. 26, letnik VI. str. 57.
- Geister I. (1983): Komentar k pojasnilu "Vprašanja ornitološkega atlasa", *Acrocephalus* št. 17-18, letnik IV, str. 59.
- Gregori J. (1976): Okvirni ekološki in favnistični pregled Sečoveljskih solin in bližnje okolice, Varstvo narave, letnik 9.
- Janžekovič F., Štumberger B. (1984): Otoka na Ptujskem jezeru zaščitena, *Acrocephalus* št. 22, letnik V, str. 54.
- Janžekovič F. (1985): Ali mala čigra gnezdi na Ptujskem jezeru, *Acrocephalus* št. 23, letnik VI. str. 9.
- Kurillo J. (1985): Prezimovanje galebov na Savi pri Kranju v januarju 1985, *Acrocephalus* št. 24, letnik VI, str. 18.
- Matvejev S., V. Vasić (1973): Catalogus faunae, Jugoslaviae, SAZU, Ljubljana.
- Škornik I. (1983): Navadna čigra gnezdi v Sečoveljskih solinah, *Acrocephalus* št. 16, letnik IV, str. 32.
- Škornik I. (1985): Mala čigra gnezdi v Sečoveljskih solinah, *Acrocephalus* št. 26, letnik VI, str. 55.
- Štumberger B. (1982): Gnezditve male čigre ugotovljena tudi v Sloveniji, *Acrocephalus* št. 11-12, letnik III, str. 13.
- Štumberger B. (1983): Nekaj primerov ogroženosti močvirskih in vodnih prebivališč, *Acrocephalus* št. 18, letnik IV, str. 11.

Borut Mozetič	Iztok Škornik
Prade cesta XV, št. 11	Krožna cesta 10
66000 Koper	66000 Koper

Novi podatki o možnem gnezdenju pinože *Fringilla montifringilla* v Sloveniji

Some new data about a possible breeding of Brambling *Fringilla montifringilla* in Slovenia

4. in 5. julija 1986 smo na društvenem izletu na Krnsko jezero (1370 m) opazovali samca pinože *F. montifringilla*, ki je prepeval po vrhovih smrek ob koči Duplje. Občasno je izginil, čez čas pa se je vrnil in nadaljeval s petjem. Zanimivo je tudi to, da so imeli vsi udeleženci izleta priložnost ogledati si pojočega, svatovsko obarvanega samca pinože. Ob pregledu svojih priročnikov za določevanje ptičev se je zataknilo. Pinoža gnezdi na severu. Po kratkem posvetu je bila stvar bolj jasna: pinoža je bil v času gnezdenja opazovan na Sivki nad Idrijo (Grošelj 1983).

Kljub temu nam čas, delno tudi vreme in naporen vzpon na Krn (2245 m) niso dopuščali, da bi z daljšim opazovanjem našli morebitno gnezdo ali da bi opazili tudi samico. Zadovoljeni smo bili že s podatkom, da smo pinožo opazovali in slišali tudi drugi dan izleta. Vsi naši zbrani podatki (čas opazovanja, nadmorska višina, opis domnevnega gnezditvenega prebivališča, samo petje pinože, brez ostalih oglašanj, občasno pinože ni bilo slišati, še manj videti, svatovsko poletno obarvan samec) se ujemajo in so primerljivi s podatki, ki jih je zbral in zapisal P. Grošelj.

7.:Lokaliteta ob Krnskem jezeru,kjer je bil opazovan pojoči samec pinože (D.Šere)
 7.:The locality at Lake Krn,where the singing male of Brambling was observed (D.Šere)

Ravno na osnovi teh enakih zbranih podatkov že bolj z gotovostjo trdimo, da pinoža v Sloveniji gnezdi. Ob tem pa se postavljata med drugim dve vprašanji. Ali gre v tem trenutku za izolirano populacijo na območju Alp? Ali so ti gnezditveni podatki samo prehodnega značaja?

Pred leti sem v uvodu članka Rdeči kalin *Carpodacus erythrinus* gnezdi v Sloveniji zapisal: "V zadnjem času smo v raznih delih Evrope priča močni ekspanziji naslednjih vrst ptičev: brškinke *C.juncidis*, čopaste črnice *A.fuligula*, brinovke *T.pilaris* in rdečega kalina *C.erythrinus*. Če gremo po vrsti, lahko ugotovimo naslednje stanje omenjenih vrst v Sloveniji. Po podatkih I. Geisterja je brškinca doživela drastično zmanjšanje populacije zaradi ostre zime 1984-85, vendar je nekaj primerkov katastrofo preživelo (Geister 1985). Stanje pri čopasti črnici in brinovki je po lastnih podatkih nespremenljivo, oz. ni opaziti zmanjšanja populacije, ampak ravno nasprotno. Medtem pa je stanje pri rdečem kalinu popolnoma drugačno. Zapiski iz moje ornitološke beležnice govore o tem, da na lokalitetah, kjer je rdeči kalin pred leti zagotovo gnezdil (Ljubljansko Barje in Cerkniško jezero), od leta 1984 dalje, omenjene vrste v času gnezdenja nisem več opazil. Ali se bo to primerilo tudi pinoži?

Med pisanjem tega članka sem pinožo opazil tudi ob poti proti Tamarju, in to 9.8.1986 v bližini planinske koče v Tamarju (1108 m).

SUMMARY

After the recovery of a singing male of Brambling species near Idrija in 1983 (see *Acrocephalus* No. 17-18), a singing male was observed this summer near the Lake Krn (on the altitude of 1370 metres). The species was also seen in Tamar (1108 metres). Both localities are situated in the Julian Alps.

LITERATURA

- Geister, I. (1985): Brškinca *C.juncidis*. *Acrocephalus* Vol. VI, št. 25: 50-51, Ljubljana.
 Grošel, P. (1983): Pinoža *Fringilla montifringilla* novi-domnevni gnezdec Slovenije. *Acrocephalus*, Vol. IV, št. 17-18: 56-58, Ljubljana.
 Šere, D. (1980): Rdeči kalin *Carpodacus erythrinus* gnezdi v Sloveniji. *Acrocephalus*, Vol. I, št. 1: 13-16, Ljubljana.

Dare Šere
 Glinškova ploščad 12
 61113 Ljubljana

Poročilo iz Gornje Savinjske doline Report from Upper Savinja Valley

Ljubno ob Savinji leži na nadmorski višini 450m, kjer poteka naravni mejnik med predalpskim in alpskim svetom. Pred Ljubnim se razteza veliko nižinsko polje, ki se razteza do Mozirja. Tu pridelujejo mnogo poljščin, s katerimi se hrani veliko ptic. Naprej od Ljubnega pa strmi hribi in planine zapirajo nižinski svet v ozko sotesko, ki se konča v eni najlepših dolin - Logarski dolini. V neposredni bližini Ljubnega ležita dve planini, ki sta zelo zanimivi za ptičji svet.

Planina Komen je nenavadne oblike, podobna je stožcu, ki je pod vrhom odrezan. Komen je planina vulkanskega izvora in je tudi eden najmlajših ugaslih vulkanskih ognjenikov. Tu raste zelo redko in zaščiteno rastlinstvo, ki po drugih planinah ne uspeva. Vrh planine je porasel s planinsko travo in posameznimi smrečicami, kjer lahko gnezdijo ptice, ki so značilne za alpski svet. Najpogostejše sem opazoval hribske vriskarice, šmarnice, čizke, zelence in planinske hudournike. Ker je planina bogato obraščena s smrekovim gozdom, lahko občasno opazujem tudi triprstega detelja, ki pa je bil zadnji dve leti samo dvakrat opažen. Zelo pogostna sta skobec in kragulj, ki tukaj oba tudi gnezdita. Ob kmetijah, ki so razprostrte po pobočju planine, pa se pogosto nahajajo golob grivar, gozdni jereb, rumeni strnad in zelo redka smrdokavra, ki je bila včasih pri nas zelo pogosten in množičen ptič.

Najprivlačnejša in zanimiva pa je planina Ter. To je gorska planota, ki meji na tri občine. Tvori jo v večini apnenec, nekaj pa je tudi plasti vulkanskih nastankov. Planota je razdeljena na več planin, ki pripadajo mejnim občinam. Ravno planina Ter, ki meji na našo občino, je najprivlačnejša glede ptičjega sveta. Večji del planine je strm in skalnat svet z globokimi in ozkimi grapami.

Zaradi neposredne bližine odprtega polja pred Ljubnim je edealen kraj za mnoge ujede, ki si tam iščejo hrano. Najlepša in najmogočnejša ujeta tega predela je planinski orel, ki vsako leto gnezdí v previsnih stenah. Pozimi mnogokrat prileti prav nad Ljubno in si v bližini naselja išče hrano. Takrat pa seveda nekateri nepoučeni lovci streljajo nanj. Glavna hrana orla so divji zajci in divje kokoši, ki so pri nas zelo številni. Leta 1983 je bil na tej planini prvič opažen tudi sokol selet, ki je po pripovedovanju tovariša fotografa iz Laškega menda prišel z Donačke gore, ki je znana po gnezdívi tega ptiča. Sokola selca sedaj vsako leto opazujem v vseh letnih časih razen pozimi, ko je planina zaradi snega nedostopna. V stenah Tera vsako leto gnezdijo družno postovke, po trije in več parov skupaj (leta 1983 6 parov skupaj). V neposredni bližini postovk pa gnezdí vsako leto kolonija krokarjev. Pogosto sem opazoval ogorčene boje med planinskim orlom in krokarji, saj vsi skupaj gnezdijo v neposredni bližini. V stenah, ki so precej votle, pa gnezdita velika in mala uharica. Malo uharico sem velikokrat opazoval tudi podnevi, predvsem v času, ko ima mladiče. Po pripovedovanju kmetov je velika uharica kar precej pogostna, saj ponoči pride v neposredno bližino kmetij. Tudi kragulj stalno gnezdí na območju skal, kjer je najbolj varen pred lovci. V mešanem gozdu, ki je pod stenami, je pogosta črna žolna, veliki detel, siva in zelena žolna in golob grivar in duplar. V stenah se pa pojavlja skalni plezalček, ki pa je vse redkejši. Po pašnikih vrh planine so pogostni kupčarji, hribske vriskarice, šmarnice in gorske sinice. V zadnjem času je s planine skoraj tudi izginila smrdokavra, ki je bila še pred kratkim zelo številna.

Ob bregovih reke Savinje, ki je zarastla z vrbami in jelšami, pa gnezdijo številne vrste ptic pevk. Med najštevilnejšimi so vrbje listnice, črnoglavke, taščice, dolgorepke, plavčki, močvirske in druge sinice.

V zadnjih treh letih je pri nas opaziti precej ptic, ki jih do sedaj pri nas ni bilo. Siva čaplja, ki ni značilna za alpski svet, se zadnji dve leti pri nas zadržuje skozi celo leto, tudi preko zime. Leta 1983 se je pojavila modra taš-

MALA BOBNARICA *Ixobrychus minutus*

31.5.1986 sem v Malem ribniku v Račah opazoval speljane mladiče mlakarice. Ko pa sem se jim hotel še bolj približati, sem na zahodni strani v sestoju rogoza in jelš splašil malo bobnarico. Kot sem ugotovil kasneje, je šlo za samico. Spričo mojega odkritja sem na mlakarice kar pozabil, saj je bilo to moje prvo srečanje z malo bobnarico, ki pa ni dolgo trajalo, saj je kar naenkrat izginila. Kot sem kasneje ugotovil, je bila mala bobnarica še na preletu, saj je po tem datumu nisem več zasledil. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

MALA BOBNARICA *Ixobrychus minutus*

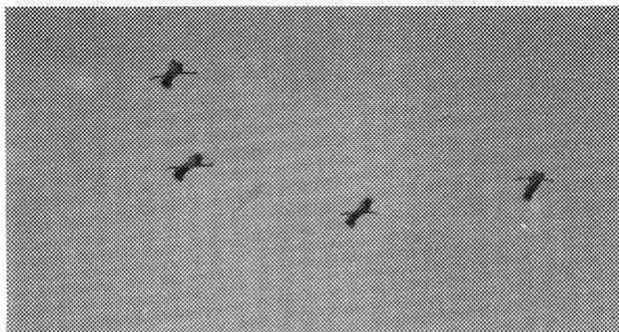
13.6.1986 sem v vrbovju ob zgornjem toku Dragonje (Škrline) iskal gnezdo kratkoperutega vrtnika. Ko sem šel po kolo vozu, ki je delil vrbovje na dva dela, sem na koncu vrbove veje opazil samca (♂) male bobnarice, ki je takoj zatem zletela nazaj v grmovje. Iz literature sem razbral, da mala bobnarica gnezdi tudi v grmovju ali drevju ob vodah. Isti dan sem zvedel, da je bila mala bobnarica opazovana pred nekaj dnevi tudi ob Dragonji v Sečoveljskih solinah. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana.

VELIKA BELA ČAPLJA *Egretta alba*

V Velikem ribniku v Račah sem 4.7.1986 opazil belo čapljo. Sedela je v vrhu jelše v družbi s sivimi čapljami. Po velikosti se ni razlikovala od sivih, zato sem jo določil za veliko čapljo. Da je determinacija pravilna, se je izkazalo tudi pozneje, ko sem jo opazoval v letu in ni bilo vidnih rumenih prstov. Veliko belo čapljo sem opazoval še vse do 25.7.1986, in to vedno le po en primerku. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

BELA ŠTORKLJA *Ciconia ciconia*

12.4.1986 sem ob Iščici pri Igu na Ljubljanskem barju opazil v zraku šest (6) večjih ptičev, ki so se mi približevali od zahoda. Kljub temu, da je vmes še rahlo snežilo, sem ugotovil, da gre za bele štorke. Hitro sem pripravil fotoaparatus in uspelo mi je napraviti nekaj posnetkov (glej sliko).

28.5.1986 sva z I. Geistrom opazovala v bližini Žerovščice na Cerkniškem jezeru sedemnajst (17) belih štorke *C. ciconia*, ki so stale v plitki vodi že skoraj usahlega jezera. Med belimi štorkami so bile tudi tri (3) sive čaple *A. cinerea* in primerku črne štorke *C. nigra*.

4.8.1986 pa sem opazoval belo štorke, ki je krožila nad močvirjem Ledine pri Ratečah (Kranjska gora). Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana.

BELA ŠTORKLJA *Ciconia ciconia*

Dne 31.5.1986 sem na Čirčiškem polju (Kranj) opazil pet primerkov belih štorke, ki so v "strelcih" šle po travniku in se hranile. Takoj sem se odpravil domov po foto opremo, in ko sem se čez pol ure vrnil, so bile štiri štorke še vedno tam in sicer posamezno na različnih krajih travnika. Najprej sem fotografiral najbližji primerku v krompirišču, ki sem ga tudi splašil, tako da se je pridružil drugi štorci na travniku. Nekako v tem času pa je od nekod priletel še peti primerku, ki se je pridružil ostalima štorcama. Napravil sem še nekaj fotografij, pri tem pa sem tri primerke splašil, tako da so odleteli (dve štorke sta ostali na travniku 1 km vstran in potem visoko v zraku krožili ves čas do mojega odhoda).

Na omenjenem Čirčiškem polju sem že prej, pa tudi kasneje videl primerke bele štorke:

28.5.1986 sem na travniku opazil 1 primerek bele štorke, ki se je hranil. Štorke sem se na kolesu približal na 15 m, vendar pa ptica, kljub pripravljenosti (negotovosti) na vzlet, ni odletela. Ko sem se vrnil čez pol ure, bele štorke ni bilo več.

27.6.1986 sem opazoval 7 primerkov bele štorke, ki so krožili in jadrali nad prej omenjenim področjem kakšnih 10 minut, potem pa so odleteli v smeri Šmarjetne gore, čez trenutek pa jim je v hitrem letu sledil še osmi primerek bele štorke.

29.6.1986 je bila na travniku bela štorke, ki pa jo je žal preganjal nepoučen človek s psom. Bela štorke je s travnika odletela v smeri JV.

9.8.1986 sem na področju naselja Predoselj pri Kranju videl primerek bele štorke, ki je vas preletela in nadaljevala pot (bilo je ob 20.30 uri) v smeri S-SV.

19.8.1986 je nad vasjo Šenčur v zgodnjem jutranjem času (ob zori) videl primerek bele štorke, ki je vas preletela v smeri S. Viko Luskovec, Rožna 7, 64208 Šenčur.

ŽLIČARKA *Platylea leucorodia*

Dne 8.3.1986 sem s ceste, ki pelje ob dravski strugi skozi naselje Nova vas pri Markovcih, opazoval skupino rečnih galebov *Larus ridibundus*. Z namenom, da jih fotografiram, sem se jim previdno približeval. Pozornost je vzbujal nenavadno temen galeb, ki se je vidno razlikoval od ostalih rečnih galebov.

Dvignil sem fotoaparat, izostril in sprožil, tedaj pa se z druge strani Drave zasliši glasen "kraik". Vzletela je siva čaplja *Ardea cinerea*, ob mestu, kjer se je dvignila, pa so ostale tri bele ptice. Zastrmel sem se v žličarke *Platylea leucorodia*, na temnega galeba pa pozabil. Da bi bolje videl, sem stopil iz zaklonišča in preplašil galebe, dvignile pa so se tudi žličarke. Bile so odrasle ptice, odletele so v smeri rečnega toka. Franc Janžekovič, Bukovci 7, 62281 Markovci

DUPLINSKA GOS *Tadorna tadorna*

V toplem, jasnem večeru 10.8.1985 sem skupaj s kolegom F. Janžekovičem nemo pregledoval idejno velikopoteznost lovške spretnosti v lagunah za odpadne vode pri Ormožu. V vodi, na tleh in akvaduktu prvega in drugega lagunskega prekata je obležalo 75 primerkov mlakarice *Anas platyrhynchos*, 3 krehlji *Anas crecca*, 6 črnih lisk *Fulica atra*, 3 močvirski martinci *Tringa glareola*, 2 mala martinca *Tringa hypoleucos*, 2 rdečenoga martinca *Tringa totanus*, 2 pikasta martinca *Tringa ochropus* in 1 togotnik *Philomachus pugnax*. Pri tem naju je v prvem prekatu presenetila skupina še živih 45 primerkov malega ponirka *Podiceps ruficollis* ter samica in mladostni primerek duplinske gosi, ki sta kmalu odletela v smeri jezera krvavemu večernemu soncu naproti. Borut Štumberger, 62282 Cirkulane 41.

TATARSKA ŽVIŽGAVKA *Netta rufina*

26.3.1986 po močnem ciklonu s snegom in dežjem sem na Mariborskem jezeru pri Bresternici opazoval ♂ in ♀ tatarske žvižgavke. Dne 31.3.1986 se je par še

vedno zadrževal na jezeru. To je moje prvo opazovanje te vrste v Mariboru. Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor

ČRNONOGA RJAVKA *Aythya marila*

Dne 17.2.1986 sem na Dravi pri Mariborskem otoku opazoval 6 primerkov (3 ♂ in 3 ♀) črnonoge rjavke. Bile so zelo plašne in so se kmalu dvignile ter odletele. Med njimi sta bili tudi 2 čopasti črnici in primerek ♂ navadnega zvonca. Slednji dve vrsti se pozimi redno pojavljata pri Mariborskem otoku v nekoliko večjem številu. Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor.

RIBJI OREL *Pandion haliaëtus*

V marcu v redko lepih sončnih dnevih, bilo je že kar prijetno toplo, sem 28.3.1986 v popoldanskem času na akumulaciji Požeg pri Pragerskem opazoval 2 primerka ribjih orlov. Sedela sta na mogočnem hrastu, ki stoji skoraj sredi jezera. Eden izmed orlov je bil še vedno pri "kosilu" s pravkar ulovljeno ribo. Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor.

RJAVI ŠKARNIK *Milvus milvus*

Dne 18.5.1985 sem se za OAS mudil na Goričkem Približno dva kilometra južno od Cankove sem iz avtomobila opazil precej oddaljeno ujed, ki je letela tik nad poljem. Pomislil sem na kanjo, vendar se mi je zdela nekoliko vitkejša. Šele z daljnogledom sem ugotovil, da imam pred seboj rjavega škarnika. Z značilno belino v rahlo ukrivljenih perutih je večkrat v krogu zajadril in se pri tem s pomočjo zračnega toka sunkovito dvigal. Takrat je tudi široko razširil škarjast rep. Kmalu nato je izginil v bližnjem sestoju hrasta in črne jelše. To je moje prvo opazovanje rjavega škarnika na Goričkem. F. Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor.

RDEČENOGA POSTOVKA *Falco vespertinus*

Dne 16.5.1986 je popoldan rahlo deževalo, kar pa ni motilo številnih ptičev. Na žici sem opazoval postovko, ki je trgala plen. Ko pa sem si postovko ogledal še z daljnogledom, sem presenečen ugotovil, da imam pred sabo samico rdečeno postovke. Ker ni bila nič kaj plašna, sem si jo lahko ogledal prav od blizu. Od barv je bila posebno izrazita rjavo rdeča na prsih. Nenadoma pa se je pognala v zrak in tam ujela majskega hrošča, katerih je bilo precej po poljih v Hotinji vasi. Skupaj s plenom je zatem počasi odletela proti letališču. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

RDEČENOGA POSTOVKA *Falco vespertinus*

3.6.1986 sem ob jezeru Komarnik v Slovenskih goricah opazoval tri (3) primerke rdečeno postovke. Sedele so na žici električne napeljave in se občasno spustile k tlom po hrano in nato zletele nazaj na žico. S teleskopom Mirador (20 - 60 x 60 Zoom) sem ugotovil, da gre za samico (♀) in dva primerka, ki sta bila po obarvanosti še najbližje spolno nezreli rdečenogi postovki.

8.6.1986 pa sem ob Ljubljani pri Črni vasi na Ljubljanskem barju opazil v zraku šest (6) primerkov rdečeno postovke. S svojim značilnim lovom v zraku (s kremplji ujame žuželko ali plen in si ga s kremplji da v kljun) so se počasi spreletavale proti severovzhodu. Zabeležil sem dva samca (2♂) in tri (3♀), medtem, ko mi pri enem primerku ni uspelo določiti spola. V ornitološki literaturi sem zasledil, da je začetek junija še prelet omenjene vrste. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana.

GRAHASTA TUKALIČA *Porzana porzana*

6.9.1985 sem proti večeru ujel v mrežo grahastu tukalico, in to na Sotlanskem jezeru pri Rogaški Slatini. Možno je, da omenjena vrsta v zamočvirjenem predelu tega jezera gnezdi, bolj verjetno

pa je, da se je ustavila na preletu. Dolžina peruti je bila 121 mm, spuščena pa je bila z obročkom LJUBLJANA 117447.

28.9.1984 pa sem na magistralni cesti pri letališču v Sečovljah našel mrtvo grahato tukalico, ki je verjetno postala žrtev prometa. Omenjeni primerek je v ornitološki zbirki Prirodoslovnega muzeja Slovenije. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana.

MALA TUKALICA *Porzana parva*

Dne 7.4.1986 sem bil v Ormožu pri bazenih odpadkov tovarne sladkorja. Mojo pozornost je pritegnil glas, podoben prašičku, ki je značilen za mokoža *Rallus aquaticus*. Približal sem se enemu od bazenov, kjer sem kasneje zagledal tukalico. Presenetilo me je, da ima kratek kljun. Imela je rjav hrbet in modrikasto sivo spodnjo stran. Pozoren sem bil na morebitne proge na bokih. Te niso bile preveč izrazite, saj je sivina segala skoraj do konca telesa. Po pregledu priročnikov sem sklepal, da sem imel "close encounter" s samcem male tuka-lice *Porzana parva*. Krys Kazmierczak. Cesta svobode 30, 64240 Radovljica.

KOSEC *Crex crex*

16.5.1986 sem zaslišal na travniku zgornjega dela jezera Pernica v Slovenskih goricah značilno brušenje kosca. Na istem mestu sem bil še 2., 3. in 19.6. 1986, vendar kosca nisem slišal ali opazil. Medtem so omenjeni travnik pokosili. Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana.

NAVADNA PROSENKA *Pluvialis apricaria*

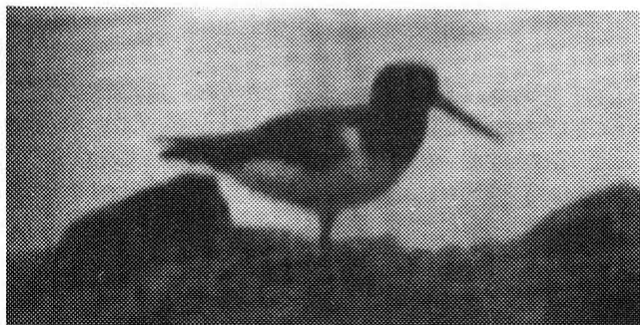
V sončnem, toda vetrnem vremenu sem 8.5.1986 zjutraj opazoval v gramoznici v Račah.

Ob večji plitvini sem opazoval dvoje vrst martincev, in to močvirske in zelenonogega. Zraven teh pa sem opazil še pobrežnika, ki sem ga od daleč do- ločil za prosenko. To se je izkazalo kot pravilno, ko sem se previdno približal celi jati. Prosenka je imela zlato rjav hrbet, od čela pa vse do bokov se ji je vlekla bela lisa, spodaj pa je bila črna. Sedaj sem ugotovil, da gre za navadno prosenko, in to za severno podvrsto, saj je imela prsi kontrastno obarvane. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

MORSKA SRAKA *Haematopus ostralegus*

4.4.1986 sem opazil na muljevem nasipu 6 morskih srak, nekatere so se hranile. Kasneje so odletele proti SZ in se med letom oglašale.

16.4.1986 sem ponovno videl 4 morske srake. Opazoval sem jih še 17., 19., 20. aprila. Kasneje so ostale le tri in te sem videl 22., 23. in 24. Včasih so skupno z malim škurhom brskale po obali. Miran Gjerkeš, Ivančeva cesta 17, 66280 Ankaran.

MALI PRODNİK *Calidris minuta*

22.5.1986 sem v Račah v gramoznici opazoval 25 primerkov malega prodnika. Kar so se splašili, so nad gramoznico naredili nekaj krogov, zatem pa so se vedno spustili nazaj k plitvini, v kateri je blaten prod. Vsi primerki so bili v poletni obarvanosti. Male prodnike sem nazadnje opazoval 31.5.86, in to 9 primerkov. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.*

PROGASTOREPI KLJUNAČ *Limosa lapponica*

Dne 11.4.1986 sem kartiral ornitofavno na spodnjem Perniškem jezeru v Slovenskih goricah.

Ribiči so ribnik do polovice izpraznili, tako da so iz vode molele blatne površine. Veliki blatni rt je ob izlivu Pesnice v ribnik. Pri izlivu rečna struga močno zavije, na zavoju pa Pesnica odlaga zemljo, ki jo je izprala na poti.

Na koncu tega blatnega rta sta bredla po vodi dva pobrežnika. Z zanimanjem sem si ju ogledoval, vendar je bila razdalja prevelika, da bi ju lahko determiniral.

Kmalu se mi je pridružil še kolega F. Bračko, ustrezno sva se opremila in se napotila po mehkem blatu. Počasi sva napredovala, saj so se nama zaradi vse mehkejša podlage škornji vedno globlje pogrezali v blato.

Bila sva že dovolj blizu, da sva manjšega rdečenogega pobrežnika spoznala za togotnika *Philomachus pugnax*. Neko liko težje je šlo z velikim pobrežnikom, navzgor zavihan kljun ga je sicer izdajal za kljunača. Vendar potrebno je bilo videti tudi rep. Dvignila sta se, ko sva se jima preveč približala, zaokrožila nad nama in se spustila na drugi strani rta. Takrat se je tudi lepo videl temno progasti rep. Ni bilo več dvoma, da opazujeva zimsko obarvanega progasto - repega kljunača *Limosa lapponica*. *Franč Janžekovič, Bukovci 27, 62281 Markovci.*

VELIKI ŠKURH *Nemenius arquata*

Pri popisu ornitofavne akumulacij Pesniške doline dne 14.3.1986 sva se z F. Janžekovičem mudila na Komarniku v Črnem lesu pri Lenartu. Tega dne je bilo slabo vreme, rahlo je deževalo in snega je bilo še dobrih 20 centimetrov. Tudi ribnik je bil še vedno pokrit z debelim ledom in ni kazal življenja. Pravo nasprotje pa je bila okolica ribnika. Na redkih mestih kopne zemlje so se živahno spreletavale prve selivke. Ko sva tako opazovala številne škorce, bele in sive pastirice, male cipe ter prosnike naju je preletel veliki škurh, naredil polkrog nad ribnikom in z glasnimi žvižgi nadaljeval prelet proti jugovzhodu. *Franč Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor.*

JEZERSKI MARTINEC *Tringa stagnatilis*

Dne 6.4.1986 sem pri Račkih ribnikih opazoval 4 vrste martincev, in to malega martinca *Tringa hypoleucos* (1), črnega martinca *Tringa erythropus* (25), močvirskega martinca *Tringa glareola* (15) in prvič tudi jezerskega martinca *Tringa stagnatilis* (1). Ta se je nekoliko oddaljil od ostalih in si vneto iskal hrano ob manjši mlaki. Pozornost so vzbujale njegove dolge sivo zeleno obarvane noge ter dolg in tanek kljun. Po temeljitem ogledu sem ga splašil in si tako ogledal še risbo trtice, repa in zgornjo stran peruti. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.*

MALI GALEB *Larus minutus*

Še istega dne, ko sem opazoval vriskarice, torej 3.4.1986, sem se srečal tudi z malim galebom. Ves čas, kar sem ga opazoval, se je zadrževal na porasli plitvini in si iskal hrano. Zadrževal se je skupaj z odraslimi rečnimi galebi, ki jih je bilo okrog sto. Zgoraj je bil sivo bel, na temenu pa je imel temno liso. V zraku pa so se lepo videle temne peruti s spodnje strani. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.*

MORSKI GALEB *Larus marinus*

Od številnih rečnih galebov, ki so 18. 5. 1986 počivali na vodni površini Ptujškega jezera, so se lepo ločili štirje spolno še nezreli osebki srebrnega galeba *Larus argentatus*.

Nekje na polovici poti sem za sabo zaslišal globok auk - auk, obrnil sem se in presenečen zastmel v tri ogromne galebe. Preleteli so me zelo nizko, tako da sem si lahko iz neposredne bližine ogledal spolno še nezrele morske galebe *Larus marinus*. Priročniki ga navajajo kot prebivalca morskih obal, ki le izjemoma poleti v notranjost.

Zanimivo bi bilo torej izvedeti, od kod so prileteli ti trije galebi. P.J. Grant v priročniku Galebi *Gulls* zariše zimsko razširjenost čez vse Sredozemsko morje in še dalje na vzhod čez Kaspijsko jezero.

Pojavlja se vprašanje, ali morski galebi Evropo le obletijo ali pa tudi preletijo na svojih selitvenih poteh. Franc Janžekovič, Bukovci 27, 62281 Markovci.

NAVADNA ČIGRA *Sterna hirundo*

Dne 11. 7. 1986 sem opazoval pri Račkih ribnikih. Najbolj so me bile pritegnile čigre, tri po številu. Dve sem z lahko to določil kot navadni čigri, medtem ko tretje nikakor nisem mogel. Ta je ves čas sedela na kolu sredi vode in se predirljivo oglašala, ostali dve pa sta se spreletavali in lovili. Tedaj se je na moje začudenje čigra, ki je lovila, približala tej, ki je sedela, in ji dala ribico. Enako je storila tudi druga. Šele tedaj sem ugotovil, da je to speljani mladič, ki ga starša krmita. Zanimivo bi bilo videti, odkod izhaja ta speljani mladič, saj navadna čigra tukaj ne gnezdi. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

BELOLIČNA ČIGRA *Chlidonias hybrida*

Dne 27. 6. 1986 sem pri Račkih ribnikih imel priložnost prvič opazovati belolično čigro. Sprva sem videl le en primerek, zatem pa sem opazil še eno, ki

je sedela na kolu sredi Velikega ribnika. Obe čigri sta bili v poletnem perju, saj sta imeli črn trebuh, bela lica in črno kapo. Precej časa sta se spreletavali nad vodo in včasih tudi strmoglavili vanjo. Če je bil lov uspešen, sta odleteli na kole in tam pospravili ribico, če pa je bilo strmoglavljenje brezuspešno, sta se glasno jezili. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

BELOPERUTA ČIGRA *Chlidonias leucoptera*

Na Velikim ribnikom v Račah sem 25. 7. 1986 opazoval primerek beloperute čigre. Čigra je bila v poletnem perju. Telo je imela črno, peruti z zgornje strani sivo bele, s spodnje strani pa črne. To vrsto sem prvič opazoval. Čigra se je bila spreletavala nad vodo, včasih pa je posedela na pokošenem rogozu. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

ČRNONOGA ČIGRA *Gelochelidon nilotica*

Popoldan 18. 5. 1986 sem opazoval ptice za zapornicami Ptujškega akumulacijskega jezera v Markovcih. V tem obdobju je vrhunec preleta čiger in galebov. Med čigrami so bile najštevilnejše črne čigre *Chlidonias niger* - 30, 10 je bilo navadnih čiger *Sterna hirundo*, 3 belolične žigre *Chlidonias hybrida* in 2 beloperutni čigri *Chlidonias leucoptera*.

S posebnim zanimanjem sem si ogledoval precej večjo črnonogo čigro *Gelochelidon nilotica*. Podobna je navadni čigri, a precej večja, noge ima črne, prav tako črn je močan kljun.

Od galebov je bilo okrog 20 rečnih *Larus ridibundus*, v vseh starostnih obarvanostih, od prvoletne zimske in poletne do odrasle zimske in poletne. V tej jati sta se spreletavala še dva mala galeba *Larus minutus*, eden v prvoletni zimski, drugi v prvoletni poletni obarvanosti. Franc Janžekovič, Bukovci 27, 62281 Markovci.

SREDNJI DETEL *Dendrocopos medius*

31.3.1986 sem na Mariborskem otoku na starem hrastu opazoval bobnanje ♂ srednjega detla. Opazoval sem ga dobrih deset minut. Preden je odletel v smeri severa, se je še dvakrat oglasil. Količkor mi je znano, gnezditve v okolici Maribora še ni ugotovljena. *Franc Bračko, Gregorčičeva 27, 62000 Maribor.*

KOMATAR *Turdus torquatus*

12.4.1986 sem med Grmezom in Babno gorico na Ljubljanskem barju opazoval štiri (4) komatarje, ki so se zadrževali na delno kopnem delu poti. Z njihovim značilnim belim komatom jih je bilo zanimivo opazovati tudi na snegu. 14.4.1986 sem skoraj na istem mestu (ob Iščici) opazoval še samico (♀) komatarja. To je moje prvo opazovanje te vrste na Ljubljanskem barju. Na preletu jih je ustavilo slabo vreme, saj je tisti dan zapadlo približno 6 cm snega, temperatura pa je bila 0°C. *Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana.*

VRISKARICA *Anthus spinoletta*

V sončnem, a vetrnem vremenu sem se ves dan zadrževal pri Račkih ribnikih in širši okolici. Ker so Veliki ribnik takrat šele polnili, se je dalo skoraj brez težav premikati. Ko sem se bil približal suhemu rogozu, sem opazil nekaj rjavih ptičev, ki so smukali po rogozu. Bilo je osem primerkov. Po beli očesni marogi, prsih, ki so bile brez prog, in temnih nogah sem jih z lahkoto določil kot vriskarice. Tega dne, 3.4.1986, sem jih še nekajkrat videl, zadnjič pa sem jih opazoval 6.4.1986. Vedno je bila opazovana le gorska podvrsta. *Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.*

NAVADNI KOBILIČAR *Locustella naevia*

V naši ornitološki literaturi smo do sedaj prebrali le kratke zapise o navadnem kobiličarju *Locustella naevia*. Z navadnim kobiličarjem se največkrat srečujemo obročkovaletci ptičev, medtem ko je očem opazovalcev običajno skrit. Več možnosti imajo tudi tisti opazovalci, ki ločijo petje navadnega kobiličarja od petja trstnega in rečnega kobiličarja *Locustella luscinioides/fluviatilis*. Tako poslušanje pa je v glavnem omejeno na čas gnezdenja, kakor tudi na lokalitete, kjer te vrste gnezdi. Teh ni veliko, še najmanj pa jih je znanih od navadnega kobiličarja. Ta kobiličar ima še eno zanimivo lastnost, da neizrazito poje tudi na selitvi, še najbolj je petje podobno pritajenemu petju grilčka *Serinus serinus*. V nobenem primeru pa ne smemo petja zamenjati z oglašanjem nekaterih vrst kobilic zelene krastače ali celo bramorja.

9.5.1986 sem zaslišal značilno petje (ali cvrkutanje) navadnega kobiličarja pri izhodu iz veleblagovnice Maximarketa v Ljubljani. Sprva sem pomislil, da to cvrkutanje izvira iz kakšne otroške piščali ali igrače. Po večkratnem poslušanju in opazovanju kar nisem mogel verjeti, da vpričo mimoidočih ljudi poje navadni kobiličar v betonskem koritu, v katerem raste gosto okrasno ornitokermije. V bližini tega mesta so se na preletu ustavile tudi še druge ptice selivke.

22.7.1986 sem imel ponovno priložnost poslušati petje navadnega kobiličarja, in to na zamočvirjenem travniku ob Ljubljani pri Črni vasi na Ljubljanskem barju. Kot zanimivost naj dodam, da je bil v tej bližini ugotovljen leta 1983 in 1984 rečni kobiličar. Leta 1985 sta pela na tem mestu dva rečna kobiličarja in enega mi je uspelo ujeti v mrežo. Letos (1986) pa rečnega kobiličarja nisem opazil ali slišal, morda pa ga je malo pozno po petju nadomestil zgoraj omenjeni navadni kobiličar. *Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana.*

SRPIČNA TRSTNICA *Acrocephalus scirpaceus*

6.6.1986 sva s P.Černetom krenila v popoldanski lov trstnic, in to v Stožice ob Savi. Prejšnji dan je deževalo, zapadel pa je tudi sneg, ki se je pojavil malo pod 1000 m nadmorske višine. Zjutraj je bila zato v Ljubljani temperatura +7°C in predvideval sem, da so še možne nekatere vrste trstnic na preletu. V mrežo sva uspela ujeti kar osem (8) srpičnih trstnic. Ob tem je potrebno dodati, da srpična trstnica v Stožicah in bližnji okolici ne gnezdi. Po drugi strani pa se prvi primerki srpičnetrstnice pojavijo na selitvi že konec julija (Šere - 1982 - *Acrocephalus*, št. 13-14, str. 18). Te podatke dopolnjuje ulov dveh odraslih primerkov srpične trstnice, in to 26.7.1986, v vrbovju ob Ljubljani pri Črni vasi na Ljubljanskem barju. Prvi ujeti primerki v mesecu juliju so bili do sedaj samo odrasle srpične trstnice. Te se po končani gnezditvi zelo hitro odpravijo na pot v svoja prezimovališča. Prvi mladostni primerki pa so običajno bili ujeti že prve dni v avgustu. Da je lahko začetek selitve tudi kasneje, nam zgovorno govori podatek, da sem 4.9.82 in 11.9.84 ujel v trstišču pri Dravogradu srpični trstnici, ki sta še hranili svoje mladiče.

Teh nekaj podatkov nam zgovorno dokazuje časovno porazdeljenost selitve ali preleta srpične trstnice pri nas. Na to pa vplivajo različni dejavniki, kot npr.: geografska razširjenost, število legel, uspešna gnezditve, menjava perja, prehrana, vremenske razmere itd...Dare Šere, Glinškova ploščad 12, 61000 Ljubljana

NAVADNI VRTNIK *Hippolais icterina*

V rahlo oblačnem vremenu sem se 20.5.1986 "potikal" po loki v Hotinji vasi. V loki prevladuje jelša, nekaj pa je tudi hrasta in vrbe, precej je tudi goste podrasti. Proti popoldnevu, ko sem se že vračal, sem zaslišal petje navadnega vrtnika, ki je vztrajno prepeval nekje v vrhu grma. Po nekajminutnem iskanju sem ga bil res tudi našel in si ga ogledal. Ker navadni vrtnik tukaj ne gnezdi, je bil ta še na preletu. Po tem datumu ga tudi ni bilo več slišati. Milan Vogrin, Hotinja vas 164/a, 62312 Orehova vas.

MALI MUHAR *Ficedula parva*

Poslabšanje vremena v času selitve zaustavi večino selivk na poti v ugodnejšo okolje

Do take iznenadne spremembe je prišlo v prvi tretjini aprila 1986, po daljšem skoraj poletnem vremenu se je ohladilo. Dež se je sprevrgel v sneg, ki ga je tudi v nižinah nasulo do 10 cm. S tem je bil večini drobnih pevcev preprečen dostop do hrane.

V takih vremenskih okoliščinah igrajo pomembno vlogo nezasnežene površine, oziroma mesta, kjer se sneg sproti tali. Takšne oaze sredi zasnežene pokrajine predstavljajo rečna obrežja in nizka prodišča.

13.aprila 1986 sem v rahlem sneženju doživel nepozabni teren na bukovšem prodišču.

Na majhnem nezasneženem delu prodišča so se tlačili najrazličnejši ptiči. Množica prosnikov *Saxicola torquata* in repaljščic *Saxicola rubetra*, ki so kot galebi pobirali hrano z vodne površine. Šmarnice *Phoenicurus phoenicurus*, pogorelčki *Phoenicurus phoenicurus* in male cipe *Anthus pratensis* pa so kot martinci bredli po vodi in prodišču, kjer so stikali za morebitnim grizljajem. Na stotine grilčkov *Serinus serinus*, liščkov *Carduelis carduelis* in repnikov *Acanthis cannabina* pa se je spreletavalo in skakljalo po zapleveljenem delu prodišča.

Lakota, mraz in sneženje so iz teh previdnežev naredili samozavestneže, ki se niso kaj dosti ukvarjali z okolico. Vse te ptice sem opazoval z razdalje 5 do 10 korakov, ne da bi jih kaj motilo. Celo zelenonogi martinci *Tringa nebularia*, ki že odletijo, še preden jih sploh opaziš, so se pustili opazovati iz neposredne bližine.

Med to pisano družčino sem opazil ptico, ki me je v prvem trenutku, zaradi rdeče obarvanih prsi, spomnila na taščico. Napotil sem se proti domnevni taščici, ki se ji nikakor ni vzljubilo vzleteti in je kar skakljala pred mano. Nato pa je le blagovolila preleteti nekaj metrov in mi tako pokazala še rep. Črnina v repu v obliki črke T pa me je prepričala, da opazujem samca malega muharja *Ficedula parva*. Franc Janžekovič, Bukovci 27, 62281 Markovci

Vprašanje terja odgovor A question demands an answer

"PEL MEL IN LATTINO"

Med prebiranjem prispevkov v novejših številkah *Acrocephalus* se mi je nekako sam po sebi zastavljal dvom, mimo katerega ne morem kar tako, češ eni tako, drugi drugače.

V eni roki imam 3. številko *Acrocephalus*, in sicer članek I. Geistra Problematika slovenskih ptičjih imen, v drugi pa 21. številko, na strani 48, kjer je rubrika Nove knjige.

Da si še nismo čisto na jasnem, ali naj uporabljamo stara slovenska imena ali pa naj jih preimenujemo po svoje in s tem naredimo nepopravljivo zmedo, je gotovo, saj ne premoremo niti posebne komisije, ki bi se vsaj ukvarjala s tem problemom, če ga že ne bi rešila.

Pa porečejo, spet se je našel nekdo, da mlati prazno slamo. Pa ni tako. Namreč, zmotila me je nekontrolirana "rodovna binarna nomenklatura, ki jo opazam v zadnjih številkah *Acrocephalus*. Slovensko poimenovanje vrst je lahko tako ali pa ne, saj pravilnost neke vrste zagotavlja znanstvena binarna nomenklatura, ki jo pišemo v latinskem ali grškem jeziku. In prav tu se pojavljajo dvomi o pravilnosti uporabe rodovnega imena.

Naj navedem nekaj primerov: *Mergus albellus*-*Mergellus albellus*, *Egretta alba*-*Casmerodius albus*, *Podiceps ruficollis*-*Tachybaptus ruficollis*, *Tringa hypoleuca*-*Actitis hypoleucos*, *Luscinia svecica*-*Cyanosylvia svecica*, *Acrocephalus melanopogon*-*Luscinia melanopogon*, *Emberiza calandra*-*Miliaria calandra*.

Za "strokoven" posvet s tujim ornitologom je treba kajpada poznati strokovna imena, saj nam slovenska v takem primeru ne bodo v pomoč, z "zmedo" v strokovnem poimenovanju pa smo lahko v še hujših težavah. Zakaj so se tihi in sama po sebi pojavila "nova" rodovna imena v naši reviji, ne malo pa je primerov, ko kljub spremembam zasledimo tudi "stara"?

Če je neka "strokovna komisija" spreminila rodovno ime neke vrste, je imela za to tudi vzrok, se pravi vrsta po morfoloških ali drugih znakih ni ustrezala prejšnjemu rodu, vendar za to ne bo potrebno spreminjati slovenskega poimenovanja.

Navsezadnje lahko isti primer zasledimo tudi v ornitoloških priročnikih. Tako, kot se razlikujejo risbe ptičev, se tudi rodovna nomenklatura razlikuje od priročnika do priročnika.

Upam, da te pripombe ne bodo privedle do napačnih sklepov, vendar vsaka stvar zahteva pravičen odgovor, in če tega ne bo, se bodo tudi v bodoče pojavljali pisci prispevkov, ki bodo uporabljali tako poimenovanje kot njihovi "vzorniki", ne da bi vedeli zakaj.

Iztok Škornik
Krožna cesta 10
66000 Koper

O PRAVILNEM OTROKU

Neki prav posrečeni znanec je bil v skrbeh ali je otrok, ki naj bi ga rodila njegova žena, njegov ali ne. Ker pa izražanje takšnega dvoma ni bilo videti prav nič "moško", si je za pričakovanega otroka izmislil dokaj nenavaden izraz. Govoril je: "Skrbi me, ali je otrok pravilen". Sprva smo se mu seve smejali, kasneje pa nas je smeh minil.

Naš prijatelj Škornik v pismu dvakrat uporabi besedo "pravilen" (v 17. in 35. vrstici). Pojem pravilen izraža skladnost dejstva z normo. Zato ne razumem, kako naj bi pravilnost neke vrste, kot pravi škornik, zagotavljala binarna nomenklatura. Mogoče hoče povedati to, da so nekatera rodovna imena pravilna, druga nepravilna. Zgodovinsko gledano so imena nekaj časa v veljavi, potem jih zamenjajo druga. Nekaj časa so lahko v veljavi tudi oboja, saj vemo, kako počasi novo izpodrinja staro. Sprememba rodovnega imena je stvar dogovora, tihega ali izrecnega, vsakršna odločitev pa mora biti dobro utemeljena. Utemeljena je lahko z dokazi, izraženimi v znanstve-

ni razpravi. Toda najsi je ugotovitev še tako prepričljiva, ne more postati zakon, ostaja le znanstveno spoznanje. Če pa je tako, da imena niso zakon, potem tudi ni pravih imen. Medtem ko zakon zavezuje vse, zavezuje dogovor le tiste, ki so se o čem dogovorili. Če sem imel medtem, ko so se drugi dogovarjali o uporabi rodovnih imen, glavo v pesku, sem kriv najmanj toliko kot noj.

Če pa stvar pogledamo manj načelno in bolj praktično, je tako, da razgledan strokovnjak pozna obe imeni nekega spreminjajočega se rodu. Tako je tudi naš prijatelj Škornik "pravilno" uganil vse dublete. Pazljivega branja pa sem od nekdaj najbolj vesel.

Urednik

NEKAJ ZA DOPOLNILO

Ob pisanju nam dostikrat razlaganje kakšnih pojmov ali pojavov, ki niso v direktni povezavi s snovjo, kvari celotno vsebino in morda celo nekako zakrije osnovno misel, zaradi katere smo se lotili pisanja. Da bi lepše izpeljali zastavljeno nalogo, se zato zatekamo k posploševanju. Toda včasih nam takšno posploševanje lahko nekoliko izkrivi resnico.

Nekaj takega sem zasledil v članku (Acrocephalus št.26) o pojavljanju tropškega galeba na Štajerskem. Vsekakor pomemben in vreden prispevek k slovenski ornitologiji. Toda v uvodu, ko se je avtor spraševal o sili, ki žene vse živo v neznani svet in pretvarja živa bitja v avanturiste, ga je poetska žilica morda nekoliko preveč zanesla. Življenje v naravi le ni tako romantično.

Tudi misel, da vrste širijo areal za ceno življenja, lahko zavede. Če bi v okviru prostora, katerega zavzema vrsta, vsi osebkii lahko normalno živeli (se prehranjevali, razmnoževali,) bi tam tudi ostali, saj bi bili vsi pogojii, ki jih potrebujemo za preživetje, izpolnjeni (spreminjanje areala v tem primeru bi res bilo za ceno življenja). Kadar pa jim je normalno življenje onemogočeno in je s tem njihovo preži-

vetje tam vprašljivo, iščejo rešitev v spreminjanju (ni nujno širjenju) areala, navad, ali še v čem drugem. To pa je boj za ceno preživetja in ne boj za ceno življenja. Razlika med pojmom pa ni le slogovna, saj razmejuje dva povsem različna pojava. Boj zaradi obstanka in boj zaradi boja. Prvo je vobče naraven pojav, medtem ko je drugo privilegij in domena zgolj človeka.

Takšne osebkii bi tudi težko poimenovali za avanturiste in njihova dejanja avanture. Po moji presoji so to bolj osebkii z manj sreče ali sposobnosti v boju za obstanek. Sicer pa je na splošno tudi avanturo sposoben ustvariti in doživljati le človek s svojim razumom in s svojo močjo čustvovanja. Drugače je v naravi to povsem neznan pojav. Tu je vsako dejanje usmerjeno zgolj v ustvarjanje pogojev za preživetje, zato bi pojavljanje redkih ptic pri nas lahko prej poimenovali življenjska potreba in ne avantura.

Dosti časa sem potreboval, da sem svoje mnenje skrčil v tako kratko obliko, saj sem mnenja, da takšni sestavki v reviji ne bi smeli odvzeti preveč prostora strokovnim člankom. Upam le, da zaradi tega nisem bil nejasen, saj je bil v nasprotnem moj trud zaman.

Davorin Tome
Jamova 66
61000 Ljubljana

NEKAJ ZA IZPOLNJEVANJE POLNEGA

To kar Tometa moti pri Janžekovičevem prispevku poznamo z izrazom antropomorfizem. S tem izrazom označujemo pripisovanje človeških lastnosti drugim živim bitjem. Tega ni težko razumeti, saj se je znana antropomorfna misel o ptičji svobodi izkristalizirala celo v pregovor: "Živi svobodno kot ptiček na veji". Vsak biolog bi lahko protestiral, ker ve, da življenje na veji, vpeto v zahteve boja za obstanek ni niti najmanj romantično. Kdor razmišlja malo dlje, spozna, da ima tudi znikanje "ptičje svobode" svoje meje. Namreč zanikanje svobode po človeških merilih. Žal ali k sreči pa ne vemo, če nimajo ptice !in seveda vsa druga živa bitja)

svoja merila za to, čemur pravimo svoboda. Tako kot naša svoboda ni nekaj samo po sebi danega, ampak je plod delovanja zakonitosti človekovega boja za obstanek, je tudi svoboda vseh ostalih živih bitij plod njihovega boja za obstanek, ne glede na to, ali se tega zavedajo ali ne. Enako bi lahko rekli za avanturo. Četudi ptice zapuščajo areal nagonsko in ne zavestno (vsaj tako domnevamo), je to še vedno avantura, ali kakor bi se temu po slovensko reklo pustolovščina. Pustolovščina je negotovo početje, za katero ne moremo reči, kako se bo končalo. Za izražanje takšnega početja pa tudi biologija nima primernejšega izraza. Tudi ne vem, zakaj naj bi ga konec koncev imela saj je to sploh ne zanima. *Urednik*

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Togotnik *Philomachus pugnax* iz prejšnje slikovne uganke na tleh najlaže prepoznamo po visoki drži glave za katero je značilno nekako odsekano čelo, kar je videti kakor, da bi bil kljun podaljšan v telo. Svatovsko ozaljšanih samcev pri nas skoraj ne pomnimo, tako se jim na pomlad mudi na turnirske svaje na sever. Toda tudi vračajo se kar se da hitro, že v juniju in juliju se neopazno odklatijo proti jugu. O tem ali jim nemara z glave ali oprsja še vedno štrli kakšno zaostalo bojno pero ne vemo ničesar. Spomladi in jeseni srečujemo le samice in množico mladostnih, spolno nezrelih primerkov. Že če opazujemo barvo njihovih nog, se na moč kratkočasimo. *Urednik*

Naravovarstvena kronika Nature conservancy chronicle

1176.

Na podlagi 18. člena zakona o naravni in kulturni dediščini (Uradni list SRS, št. 1/81) in 79. člena statuta občine Ljubljana Vič-Rudnik (Uradni list SRS, št. 13/86) ter na predlog Ljubljanskega regionalnega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine je Skupščina občine Ljubljana Vič-Rudnik na seji zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti dne 28. maja 1986 sprejela

ODLOK

o razglasitvi območja ribnikov v dolini Drage pri Igu za naravno znamenitost

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Z namenom, da se ohrani in varuje obstoječe stanje naravnih in kulturnih vrednot, zavaruje avtohtono rastlinstvo in živalstvo ter značilnosti neživega sveta, razglamo območje ribnikov v dolini Drage pri Igu za naravno znamenitost z lastnostmi naravnega spomenika (v nadaljnjem besedilu: naravni spomenik).

Naravni spomenik je močvirski prostor, ki sodi med ogrožene. Zaradi izsuševanja Ljubljanskega barja je bilo okolje ptic zelo prizadeto, le delno pa se je ohranilo na območju ribnikov v dolini Drage. Čeprav so današnji ribniki umetnega nastanka, so enakovredni naravnim.

Na območju Ljubljanskega barja se križata dve selitveni poti ptic. Ena poteka iz severne Evrope proti jugozahodu na Apeninski polotok, druga pa proti jugovzhodu v Malo Azijo in Afriko. Selitvene postaje so pogojene s primernimi ekološkimi pogoji, kakršne najde veliko število vrst ptic selivk le še pri ribnikih v dolini Drage, zato je tu gostota in pestrost ptičjih vrst izjemna.

Poleg ptic selivk gnezdi na tem območju večje število stalnih ptic, tako da znaša skupno število ptičjih vrst kar 140. Med njimi so vrste, ki so že zavarovane, pa tudi redke in že ogrožene vrste. Na tem območju imajo nekatere vrste ptic (npr. velika bobnarica) edino gnezdišče v Sloveniji. V ribnikih živi tudi, z republiškim odlokom (Uradni list SRS, št. 26/76) zavarovana želva sklednica. Za območje ribnikov je zanimiva tudi značilna rastlinska združba trstičevja z lokvanjem.

II. OBSEG NARAVNEGA SPOMENIKA, IMETNIKI IN IMETNIKI PRAVICE UPRAVLJANJA NARAVNEGA SPOMENIKA

2. člen

Naravni spomenik obsega dve ločeni varovani območji, severno in južno, vsako z obrobim področjem milejšega varstvenega režima in ožjim področjem strožjega varstvenega režima.

Meje severnega varovanega območja potekajo: sledi opis meja...

3. člen

Naravni spomenik je na območju katastrske občine Dobravica. Imetniki oziroma imetniki pravice upravljanja naravnega spomenika so po stanju v zemljiški knjigi septembra 1985 naslednji:

sledi izpis iz zemljiške knjige...

4. člen

Grafični prikaz naravnega spomenika v merilu 1 : 5000 je kot priloga sestavni del odloka.

III. VARSTVENI REŽIM

5. člen

Za območje naravnega spomenika se določi enotni varstveni režim z namenom ohranitve in varovanja obstoječega stanja. Dovoljene so dejavnosti v skladu s spomeniško funkcijo, predvsem:

- obstoječe gospodarsko izkoriščanje kot je košnja, paša, obdelovanje zemlje, gozdarjenje,
- lovno gospodarjenje, če se ne nanaša na vrste, ki so predmet varstva po veljavni zakonodaji,
- ribištvo, če se ne nanaša na vrste, ki so predmet varstva po veljavni zakonodaji,
- vzdrževalna in gradbena dela na obstoječih objektih, ki ne spreminjajo zunanjega videza objekta.

Prepovedano je:

- odkopavati ali nasipavati zemljo ali kamnine,
- odlagati odpadne snovi,
- izkoriščati rudnine in minerale,
- graditi stavbe, ceste in infrastrukturne objekte,
- izvajati taka melioracijska ali regulacijska dela, katerih škodljive posledice bi bilo čutiti na ožjem območju ribnikov.

Ne glede na prepovedi enotnega varstvenega režima je po predhodnem soglasju strokovne organizacije dovoljeno:

- gradbena dela na obstoječih objektih, prezidava stanovanjskih in gospodarskih objektov ter nadomestne gradnje na istih temeljih,
- čistiti struge potokov in kanalov ter vzdrževati vodnogradbene objekte.

Za ožje območje naravnega spomenika (parcele iz 3. člena točke 2) se določi strožji varstveni režim:

Prepovedano je:

- vsakršno poseganje, ki bi spremenilo življenjske pogoje na biotopu, to je: odstranjevanje obstoječe vegetacije, spreminjanje vodnega režima z regulacijskimi deli na vodnih tokovih, z zajemanjem izvirov ali graditvijo objektov na vodah, z drugo gradnjo, zasipavanjem ali odlaganjem odpadnih snovi,
- uničevati ali kakorkoli poškodovati gnezdišča ter prostore, kjer se živali razmnožujejo ali zadržujejo,
- športni ribolov.

Ne glede na prepovedi strožji varstveni režim dovoljuje:

- uporabljati ribnike za ribogojstvo,
- izprazniti ribnike zaradi gospodarskih potreb v času od 1. oktobra do 28. februarja, vendar skupno ne dalj kot za 21 dni v letu,
- izprazniti ribnike zaradi odstranitve posledic naravnih nesreč oziroma njihovega preprečevanja.

Ne glede na prepovedi strožjega varstvenega režima je po predhodnem soglasju strokovne organizacije dovoljeno:

- nabirati ali loviti zavarovane živali za znanstveno-raziskovalne in učno-vzgojne potrebe.

IV. RAZVOJNE USMERITVE

6. člen

Razvojne usmeritve v zavarovalnem območju so predvsem v vzdrževanju obstoječega stanja, v preprečevanju širitve gospodarskega izkoriščanja in pozidave ter v zadovoljevanju znanstveno-raziskovalnih in kulturno-vzgojnih potreb.

Vse OZD, društva in skupnosti, ki gospodarijo na območju spomenika, so dolžni pri svojem gospodarjenju upoštevati določbe odloka in v svojih planskih

aktih sprejemati obveznosti in usmeritve za ohranitev in razvoj naravnega spomenika.

V. NADZOR

7. člen

Strokovne naloge v zvezi z varstvom spomenika opravlja Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine.

8. člen

Pristojni občinski upravni organi, zlasti Komite za družbene dejavnosti in Komite za urejanje prostora in varstvo okolja ter pristojni upravni organ Mestna uprava za inšpekcijske službe mesta Ljubljane morajo preprečevati posege, s katerimi bi se utegnile spremeniti v tem odloku opredeljene lastnosti naravnega spomenika.

Nadzor nad izvajanjem tega odloka opravlja Mestna uprava za inšpekcijske službe mesta Ljubljane.

VI. KONČNE DOLOČBE

9. člen

Upravni organ, pristojen za premoženjskopravne zadeve občine Ljubljana Vič-Rudnik, poda predlog za vpis naravnega spomenika v zemljiško knjigo najkasneje v 12 mesecih po uveljavitvi odloka.

10. člen

Odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SRS.

Št. 63-10/82

Ljubljana, dne 28. maja 1986.

Predsednik
Skupščine občine
Ljubljana Vič-Rudnik
Peter Vrhunc l. r.

Foto trenutek Camera's eye view

FOTO: D.ŠERE

KMEČKA LASTOVKA *Hirundo rustica*

Fotografski posnetek je nastal 24.6.1979 v majhni vasici Preloge pri Slovenskih Konjicah. Uporabil sem 300 mm teleobjektiv, vmesni obroč, bliskavico in daljinski desetmerski zračni sprožilec. Vse te pripomočke sem imel celo dopoldne pritrjene na lesenem stropu v bližini gnezda.

Ko sem sredi dopoldneva poizkusil narediti prvi posnetek, sem presenečen ugotovil, da je izginilo gumijasto sprožilo v obliki jajca. Ko sem šel z roko po priključku od aparata proti sprožilni, sem ugotovil, da se gumijasto jajce (sprožilo) nahaja v gnezdu kokoši, ki je ravno takrat nesla jajce. Ni mi preostalo drugega, da sem kokoši vzel to gumijasto jajce. Pred tem pa je kokoš s svojo težo stisnila gumijasto jajce (sprožilo) in s tem napravila tudi prvi posnetek. Ob pregledu diapozitivov sem ugotovil, da kmečke lastovke takrat, ko je fotografirala kokoš, ni bilo na gnezdu.

VSEBINA

CONTENTS

Najdbe: rjavi srakoper <i>Lanius collurio</i>	25	Recoveries: Red-backed Shrike <i>Lanius collurio</i>
Sestav prehrane lesne sove <i>Strix aluco</i>	28	Structure of Tawny Owl's <i>Strix aluco</i> diet
Rečni galeb <i>Larus ridibundus</i> gnezdi v Sečoveljskih solinah	31	Black-headed Gull <i>Larus ridibundus</i> breeds at Sečovlje Salt-pans
Novi podatki o možnem gnezdenju pinože <i>Fringilla montifringilla</i> v Sloveniji	33	Some new data about a possible breeding of Brambling <i>Fringilla montifringilla</i> in Slovenia
Poročilo z Gornje Savinjske doline	35	Report from Upper Savinja Valley
Iz ornitološke beležnice:	36	From the ornithological note book:
<i>Gavia stellata</i> , <i>Podiceps grisegena</i> , <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Egretta alba</i> , <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Platylea leucorodia</i> , <i>Tadorna tadorna</i> , <i>Netta rufina</i> , <i>Aythya marila</i> , <i>Pandion haliaetus</i> , <i>Milvus milvus</i> , <i>Falco vespertinus</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Porzana parva</i> , <i>Crex crex</i> , <i>Pluvialis apricaria</i> , <i>Haematopus ostralegus</i> , <i>Calidris minuta</i> , <i>Limosa lapponica</i> , <i>Numenius arquata</i> , <i>Tringa stagnatilis</i> , <i>Larus minutus</i> , <i>Larus marinus</i> , <i>Sterna hirundo</i> , <i>Chlidonias hybrida</i> , <i>Chlidonias leucoptera</i> , <i>Gelochelidon nilotica</i> , <i>Dendrocopos medius</i> , <i>Turdus torquatus</i> , <i>Anthus spinoletta</i> , <i>Locustella naevia</i> , <i>Acrocephalus scirpaceus</i> , <i>Hippoboscus icterina</i> , <i>Ficedula parva</i> .		
Vprašanja terja odgovor	45	A question demands an answer
Skrivnostna fotografija	47	Mystery photograph
Naravovarstvena kronika	47	Nature conservancy chronicle

"Naravo je treba ohranjati zaradi nje same, ne glede na človeka in, če je treba, tudi proti človeku in njegovim koristim".

Iz predavanja Andreja Župančiča o teoriji varstva narave.